

Verbatim records

XIV Riigikogu, III Istungjärk, Infotund, kolmapäev

Wednesday, 22.01.2020, 12:00

Edited

12:00 Infotund

1. 12:02 Jälitustegevus
2. 12:10 Roheline põlevkivi
3. 12:19 Elu võimalikkus maal
4. 12:29 Poliitilised valikud
5. 12:38 Riigireform
6. 12:52 Ministri töö ja selle mitmekesisus
7. 13:02 Metsandus
8. 13:14 Prioriteedid
9. 13:26 Võrdne kohtlemine
10. 13:32 Ida-Virumaa tulevik
11. 13:44 Apteegireform
12. 13:53 Regionaalsed investeeringud

12:00 Infotund

12:00 Esimees Henn Põlluaas

Tere hommikust, lugupeetavad! Alustame oma iganädalast infotundi. Kõigepealt kohaloleku kontroll.
Kohaloleku kontroll

Kohal on 37 Riigikogu liiget ja puudub 64.

Meie infotunnis osalevad täna järgmised valitsusliikmed: siseminister Mart Helme peaministri ülesannetes, riigihalduse minister Jaak Aab ja keskkonnaminister Rene Kokk. Nagu ikka, esimesena saavad sõna registreerunud Riigikogu liikmed vastavalt järjekorrale. Küsimuse esitamiseks on kaks minutit, ministritel vastamiseks kolm minutit ning küsimuse esitaja ja üks Riigikogu liige saalist saavad võimaluse täiendavaks küsimuseks.

1. 12:02 Jälitustegevus

12:02 Esimees Henn Põlluaas

Esimesena esitab küsimuse Urmas Kruuse ja talle vastab siseminister Mart Helme peaministri ülesannetes. Palun!

12:02 Urmas Kruuse

Aitäh, austatud istungi juhataja! Lugupeetud minister! Jälitustegevus on tõsine põhiõiguse riive ja jälitustoiminguid võib teha ainult prokuratuuri või eeluurimiskohtuniku kirjalikul loal. Jälitustegevust tehakse ainult nende inimeste puhul, kelle kohta on tõendeid, et nad on toime pannud raske kuriteo. Detsembri algul kirjutati Pärnu Postimehes endise maaeluministri Mart Järviku kohtumisest Tori rahvaga, kus ta ütles, et leidis ministri kabineti laest pealtkuulamisest. Ta väitis ka seda, et ta saatis teile, austatud minister, kirja selle kohta, et ta on selle leidnud. Sellest tulenevalt saatsin mina Riigikogu liikmena teile 10. detsembril neli küsimust, aga vastuseid ei saanud. Kas te tahaksite kommenteerida, kas Mart Järvik lihtsalt valetas või pidasite tema juttu luuluks, et te ei asunud seda nn informatsiooni

kontrollima? Sest ei ole väga loogiline, et kui üks Eesti Vabariigi minister ütleb, et teda kuulatakse pealt või tema kabinetis on pealtkuulamisaparaat, siis sellele ei reageerita. Palun vastust!

12:03 Siseminister Mart Helme

Ma võin valesti mäletada, aga minu arvates sai teie küsimustele vastused saadetud. Vastused sedastasid, et Mart Järvik oli selleks hetkeks ministriametist juba lahkunud, ja ma ei pidanud vajalikuks minna sinna mingit järelkontrolli tegema. Nüüd on ajakirjanduses olnud ka teave selle kohta, et seal kabinetis olevat olnud mingi wifi võimendusseade, mis andis signaali ja mida eksminister Järvik pidas pealtkuulamisseadmeks. Minu arvates on sellega kogu teema ammendunud ja mingisugusest ebaseaduslikust jälitustegevusest ei ole põhjust rääkida.

12:04 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Urmas Kruuse, täpsustav küsimus, palun!

12:04 Urmas Kruuse

Aitäh! Lugupeetud minister! Tõsi on see, et ma olen saanud formaalse vastuse, mis tähendab tegelikult, et te vastasite minu väga konkreetsetele küsimustele, et siseministrile teadaolevalt ei ole endise maaeluministri pöördumisest tulenevalt mingisuguseid toiminguid tehtud. Ka eelmisel nädalal Riigikogus arupärimisele vastates kasutasite sama motiivi, et kuna minister Järvik on lahkunud, siis ei ole põhjust seda fakti kontrollida. Ma arvan, et see ei ole väga õige ja see võib olla väga ohtlik pretsedent, sellepärast et täna töötab seal uus minister ja temal ei saa olla täit kindlust, kas seal pealtkuulamise seade on või ei ole. Seetõttu ma ei saa olla selle vastusega rahul, eriti veel seetõttu, et te palusite minu kirjalikule küsimusele vastamiseks ajapikendust, mis sai minult ka jaatava vastuse, ja ma väga eeldasin, et te teete seda sellepärast, et teatud toimingud väga põhjalikult läbi viia või teha endale selgeks, millised toimingud on tehtud. Kas teile ei tundunud imelik, et kui üks Eesti Vabariigi minister sellise kahtluse üles seab, siis ainuke võimalus see kahtlus maha võtta on see, et te teete väga konkreetse kontrolli ja ütlete avalikkusele, et mingit seadet ei olnud seal sellel hetkel, kui te seda kontrollisite? Natukene häirib mind ka see, et te olete ise olnud väga skeptiline ajakirjanduses kõlanud faktide suhtes, mis üldse puudutab nii Eesti kui maailma elu või teie erakonna kohta öeldavat, ja nüüd te väidate, et kuna avalikkuses ja ajakirjanduses on see läbi käinud, siis te ei pea enam [kontrolli] vajalikuks. Öelge, kas see teie jaoks on normaalne või ei ole?

12:06 Siseminister Mart Helme

No minu jaoks on tõesti normaalne see, et me ei kasuta riiklikku ressursi igasuguste ehkude ja ajakirjanduslike spekulatsioonide ümberlükkamiseks. Riiklik ressurss tähendab seda, et me peame tellima vastavalt pädevalt organisatsioonilt tehnikaga väljatuleku. See tähendab tööpäeva, see tähendab töö segamist selles konkreetses asutuses. Olukorras, kus me ei pea seda enam aktuaalseks ja ei pea ka üldse efektiivseks, kui kontrollima tullakse ajal, mis ilmselgelt ei anna tagantjärele enam tulemust, kas seal oli mingi seade või ei olnud mingit seadet. Nii et kui lugupeetud Riigikogu liige pöördub kirjalikult ja palub, et me teeksimme sellesamas Maaeluministeeriumi kabinetis n-ö kontrollreidi, siis loomulikult me teeme seda, kui teie süda muidu rahule ei jää. Loomulikult teeme! Aga antud hetkel ma ei arva, et riikliku ressursi kulutamine oleks efektiivne ja annaks tulemusi.

12:07 Esimees Henn Põlluaas

Annely Akkermann, palun!

12:07 Annely Akkermann

Suur tänu, härra juhataja! Härra minister! Mind natuke häirib, et te taandate selle küsimuse Mart Järviku isikule. Mart Järvik on nüüd määratud Maaelu Edendamise Sihtasutuse nõukogusse, mis on samuti väga oluline ametikoht, eriti maaelu edendamisel. Kas te saaksite võib-olla tema praeguse kabineti üle kontrollida, et Mart Järvik saaks lahti sellest mõttest, et teda kuulatakse pealt?

12:08 Siseminister Mart Helme

Vabandust! Ma ei kuulnud teie küsimuse lõpuosa. Kas ma saan üle kontrollida, et Mart Järvik ... mida?

12:08 Esimees Henn Põlluaas

Annely Akkermann, palun uuesti!

12:08 Annely Akkermann

Aitäh! Kuna Mart Järvik on endiselt Eesti riigis väga kõrgel ametipostil ja teda jäi tõenäoliselt vaevama see tunne, et teda kuulatakse pealt ja jälgitakse, siis võib-olla te tema rahustuseks siiski kontrollite läbi tema praeguse kabineti.

12:08 Siseminister Mart Helme

Vaadake, meil on Riigikogus olemas julgeolekuasutuste kontrolli komisjon. Kontroll selle üle, kas keegi kuulab ametlikus korras pealt mõnda valitsuse liiget või ka lihtsalt kodanikku, kuulub julgeolekuasutuste järelevalve erikomisjonile, mitte siseministrile. Siseminister ei saa kontrollida ega kontrolli pealtkuulamisi, sest selleks on meil olemas vastavad asutused, mis saavad õiguskaitseorganitelt vastavad load. Antud juhul Mart Järvik, muide, ei ole nii kõrgel positsioonil. Kui ma õigesti mäletan, siis tema tasu Maaelu Edendamise Sihtasutuses on mingisugune paarsada eurot kuus, mis tõenäoliselt ei ole selline tasu, mis peaks nüüd põhjustama mingisuguste korruptiivsete, ma ei oska öelda, eesmärkide erikontrolli. Ma näen siin lihtsalt sellist väikest kiusuajamist Mart Järviku suhtes.

12:10 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

2. 12:10 Roheline põlevkivi**12:10 Esimees Henn Põlluaas**

Järgmisena küsimus nr 2. Esitab Jevgeni Ossinovski ja vastab keskkonnaminister Rene Kokk. Palun!

12:10 Jevgeni Ossinovski

Suur tänu! Austatud minister! Eelmise aasta lõpus leppis Euroopa Liit süveneva globaalse kliimakriisi tingimustes kokku kliimaneutraalsuses aastaks 2050 ja Eesti valitsus seda väga mõistlikult ka toetas. Sellest tulenevalt on Euroopa Komisjon asunud välja tulema erinevate õigusaktide eelnõudega, mis seda rakendama hakkavad. Eelmisel nädalal tuli välja ettepanek määruse kohta, mis puudutab õiglase ülemineku fondi asutamist. Neid materjale läbi töötades ja natuke seda avalikku diskussiooni vaadates on mul tekkinud küsimus, mida ma sooviksin teie käest ka küsida. Nimelt, selle ettepaneku kohaselt räägitakse tõepoolest põlevkivist eraldi, ja räägitakse selles kontekstis, et põlevkivitööstus vajab erilist tähelepanu, kuna tegemist on väga kõrge CO₂ heitmega valdkonnaga. Samal ajal me kuulame erinevaid valitsuse liikmeid, sealhulgas ka rahandusministrit, kes eile alles rääkis, et Eesti valitsusel on selge plaan teha korraga kahte asja: taotleda õiglase ülemineku fondist raha, et lõpetada põlevkivi töötlemine, ja teisest küljest kasutada maksumaksja raha selleks, et investeerida põlevkivitööstuse uute tootmisvõimsuste rajamisse. Antud juhul siis räägime rafineerimistehasest, aga selle aasta riigieelarves on ka Eesti Energia uue õlitehase rajamine.

Kuna õiglase ülemineku fondi ettepanek ütleb selgelt, et selle territoriaalse kava, Ida-Virumaa kava eesmärk on selle sektori järkjärguline sulgemine, siis kui teie oleksite Euroopa Komisjonis ja loeksite Eesti kava, mis ühtepidi taotleb raha selleks, et restruktureerida, ja samal ajal investeerib 600 miljonit uutesse põlevkivitöötlemistehasestesse, kuidas te sellisesse plaani suhtuksite? Kas see tunduks ...

12:12 Esimees Henn Põlluaas

Aeg!

12:12 Jevgeni Ossinovski

... teile tervemõistuslik?

12:12 Keskkonnaminister Rene Kokk

Aitäh, hea küsija! Õnneks ma ei ole Euroopa Komisjonis selles rollis, et ma peaks seda hinnangut andma. Aga ütlen jätkuvalt, nagu ma olen ka varem öelnud, et jah, rafineerimistehas või õlitehas keskkonnanäesmärgi ja nende saavutamist ei toeta. Seda ma olen ka varem kinnitanud. Aga riigi valitsemine ei ole ainuüksi Keskkonnaministeeriumi pädevuses. Riiki valitsetakse oluliselt suuremalt ja üks osa sellest on ka kompromissid. Tuleb vaadata, kuidas minna edasi sotsiaal-majanduslikke aspekte arvestades, kuidas ka antud maavara vääridada. Need argumendid, mis on lauale pandud ja mida jätkuvalt arutatakse – täna pole ka seda tehast veel tulnud –, nendega minnakse edasi ja kui ikkagi majanduslikud analüüsid näitavad, et see on mõistlik, ja me suudame selles fookuses saavutada ka eesmärgi ehk kliimanetraalsuse 2050. aastaks, siis eks meil tuleb kompromisse teha. Mitte ainult Keskkonnaministeeriumil, vaid ka muudes valdkondades.

12:13 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Jevgeni Ossinovski, täpsustav küsimus. Palun!

12:13 Jevgeni Ossinovski

Jah, ma ei palunudki, et te otseselt endast Euroopa Komisjoni kehastaksite, aga lihtsalt püüdsin selle kaudu juhtida tähelepanu vähemasti näiliselt skisofreenilisele olukorrale, kus ühtepidi valitsus – ma eeldan, ja vähemasti senised signaalid on erinevate valitsusliikmete poolt tulnud – kavatseb kasutada neid finantsilisi võimalusi, mis õiglase ülemineku kontekstis vabanevad. Neid vahendeid on planeeritud märkimisväärselt rohkem kui 125 miljonit, millest siin avalikult on juttu olnud. Koos erinevate finantsinstrumentidega, mis Eestile on selles kontekstis ette nähtud, on see summa Euroopa Komisjoni arvates 1,8 miljardit eurot. See on suhteliselt suur summa ja loomulikult on väga mõistlik seda ka kasutada.

Millest mina antud olukorras aru ei saa, on see, kuidas võib üks ja sama isik – käesoleval juhul juriidiline isik Vabariigi Valitsus – toetada korraga kahte asja. Ehk siis taotlema Euroopa Komisjonilt kokkulepitud plaani alusel – ja plaani eesmärk on põlevkivist väljuda – finantsvahendeid Euroopa maksumaksjalt selleks, et üleminekuga sotsiaalselt ja majanduslikult toime tulla, ja samal ajal, olukorras, kus tööpoolest erapangad enam fossiilkütuste investeeringuid rahastada ei taha – ja see puudutab ka meie põlevkivitööstust –, panna omalt poolt maksumaksja raha sellesse, et tegelikult rajada uusi tootmisvõimsusi. Küsimus ei ole isegi selles, mida arvata käesoleval juhul keskkonnanäesmärkidest, see lihtsalt ei tundu kuidagi tervemõistlik. On võimalik öelda, et meid ei huvita kliimamuutused, meie arendame põlevkivi ...

12:15 Esimees Henn Põlluaas

Aeg!

12:15 Jevgeni Ossinovski

... või on võimalik öelda vastupidi. Aga kuidas on võimalik kahte asja korraga teha?

12:15 Keskkonnaminister Rene Kokk

Aitäh! Ma ei hakka andma hinnanguid, kas see on tervemõistlik või mitte, mul see kvalifikatsioon puudub, et kes siin on terve mõistusega, kes mitte. Aga tõsiasi on see, et ka tulevikus vajab raha haridus, meditsiin ja palju muid valdkondi. Nii et põlevkiviga tuleb edasi minna nii kaua, kui see mõistlik on. Ka Keskkonnaministeeriumis on praegu töös mitmed uuringud ja analüüsid, kuidas meie ülikoolid – nii Tartu Ülikool kui ka tehnikaülikool – teevad erinevaid uuringuid ja millised on need tulevikus võimalikud optimaalsed põlevkivi vääridamise tehnoloogiad. Eks tõsiasi on see, et informatsioon muutub ju iga päev. See info, mis meil oli eile, on täna võib-olla hoopis teine. Selles valguses, mida te siin kirjeldasite, ka Euroopa seisukohalt, tuleb need otsused üle vaadata ja arutada. See on täiesti selge.

12:16 Esimees Henn Põlluaas

Aivar Sõerd, palun!

12:16 Aivar Sõerd

Aitäh, austatud juhataja! Austatud minister! See on tõepoolest huvitav olukord, mis on tekkinud. Ühest küljest soovib Eesti saada õiglase ülemineku fondist kliimaeesmärkide saavutamiseks 125 miljonit, lisaks veel teistest fondidest natukene ja siis omaosalus ka. Summa 125 miljonit langeb kokku sellega, mis on tänavuse Eesti riigieelarve panus Eesti Energiale uue õlitehase ehituseks. Ühe käega tahetakse raha Euroopast ja teise käega pannakse ise raha täpselt vastupidises suunas.

Aga ma küsin teie käest, kui kaugel selle õlitehase plaanid on. Siin rahandusminister vastas sellele küsimusele ja jäi natukene hätta, kuna see raha, 125 miljonit, on juba tänavuses eelarves uue õlitehase ehituseks. Ta hakkas rääkima, et projekti jaoks on vähemalt seda raha tarvis, aga äkki te oskate avada neid arutelusid, mis valitsuses on uue õlitehase teemal olnud. Kui kaugel see ikkagi on? Kas tänavu siis algab selle uue õlitehase ehitus või ei alga ja need rahad eelarves on hoopis mingil muul eesmärgil, pidades silmas näiteks dividendipesu? Millal see õlitehase ehitus ikkagi algab?

12:18 Keskkonnaminister Rene Kokk

Aitäh, hea küsija! Ma ei saa seda teile vastata sellest vaatepunktist, see on tegelikult majandusministri ülesanne. Ja seda, ma arvan, ei peaks kritiseerima, et Eesti riik ja valitsus püüab leida kõikvõimalikke rahastamisi erinevatest allikatest. Minu arust on see täiesti mõistlik protsess ja ma loodan, et ükskõik, kes parasjagu Eesti riiki valitseb, püüab leida vahendeid ka mujalt, kaasa arvatud Euroopa Liidust. Aga kusmaal see protsess on ja mis seis on, seda oskab täna kõige paremini öelda majandusminister. Meie vaatame Keskkonnaministeeriumis, et kõik keskkonnaaspektid oleksid võimalikult hästi kaitstud ja hoitud.

12:19 Henn Põlluaas

Aitäh! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

3. 12:19 Elu võimalikkus maal

12:19 Esimees Henn Põlluaas

Järgmine on küsimus nr 3, mille esitab Annely Akkermann ja millele vastab riigihalduse minister Jaak Aab. Palun!

12:19 Annely Akkermann

Suur tänu, härra juhataja! Härra minister! Eesti regionaalpoliitika põhitelg on olnud viimastel aastatel regionaalsete kasvukeskuste arendamine. Aga kahjuks on Harjumaa ja Tallinn järjest kiirema sammuga teistel regioonidel eest ära läinud. Arenguseire Keskus on neid teemasid uurinud ja koostanud neli stsenaariumit. Esimene on Suur-Tallinn – suurtesse keskustesse koonduv majandusareng senise elulaadi ja majandusmudeli aeglase muutumise tingimustes. Number kaks on kasvukeskuste Eesti – spetsialiseeritud piirkondlike keskuste põhine arengumudel aeglase ökoloogilise kohanemise tingimustes. Kolmas on ökokapitalistlik mudel – looduskeskkonna taluvusvõimet arvestav, kuid kontsentreeritud tootmisega ekspordikeskne arengumudel. Ja neljas on ökokogukondade Eesti ökoloogilisema ja sotsiaalsema elulaadiga, senisest lokaalsema ja hajutatuma majandusega. Minu küsimus on, missugust strateegiat te eelistate ja kuidas te oma eelistatud strateegiat (või ka mõnda muud) ellu viite, et Eestimaa ei tühjeneks ja inimesed ei koliks lõplikult ja kõik Tallinnasse.

12:20 Riigihalduse minister Jaak Aab

Austatud esimees! Austatud küsija! Tänan küsimuse eest, jätkuvalt aktuaalne! Ütleme siis nii, et kui ma vaatan, millised tegevused on riigihalduse portfellis olulised, siis seal on väga palju olulisi tegevusi, aga regionaalpoliitika ehk piirkondade areng on mulle kindlasti üks südamelähedasemaid. Te tõite siin näiteks Arenguseire Keskuse toodud erinevate kasvu- või arengustsenaariumide võrdluse ja lugesite need võimalikud stsenaariumid ette. Selge see, et kui me vaatame, mida soovib praegune valitsus teha piirkondade arendamise mõttes, nende kasvukeskuste arendamise mõttes, siis võiks ju öelda "ühe puuga", et see on see kasvukeskuste Eesti, mida tegelikult minu teada sellel tutvustamisel – kui Arenguseire Keskus tutvustas oma analüüsi –, kus ka mina olin, väga paljud toetasid. Aga kindlasti see ei

ole absoluutne valem, sest kui ma loen (ma võtsin selle ka siia kaasa): on ökokapitalistlik Eesti ja ökokogukondade Eesti. Kindlasti me leiame arenguvõimalusi ka nendest stsenaariumidest. Kõige vähem toetatud stsenaarium – ja ma loodan, et see on ka praeguse valitsuse poliitiline tahe – on Suur-Tallinn ehk need meetmed, mis riik teeb, ühetaolised kõigi piirkondade jaoks, kus raha, ressursid, inimesed koonduvad ühte piirkonda. See on meie tõsine mure. Me tegutseme väga tõsiselt selle nimel, arvestades ka seda, et lähenemas on ju uus Euroopa Liidu rahastamisperiood, kasutusel on CO₂ vahendid ja muud. Viimasel ajal on räägitud ka sellest kliimapaketist ja Green Dealist, kus on õiglase ülemineku fond, mis võiks ka meil vähemalt ühte regiooni päris tõsiselt toetada. Just eile kohtusime Maaelu Edendamise Sihtasutuse ja KredExiga ning isegi neli ministrit oli koos. Need meetmed, mis praegu on investeringute toetamiseks, ettevõtluse toetamiseks, eluaseme toetamiseks maapiirkonnas, tuleb üle vaadata, tulla välja uute meetmetega ja teha ka olemasolevad selle võrra sobilikumaks ja maapiirkonna jaoks paindlikumaks. Nii et töös on väga palju meetmeid. Ma väga loodan, et nendest on abi.

12:23 Esimees Henn Põlluaas

Annely Akkermann, täpsustav küsimus, palun!

12:23 Annely Akkermann

Ma annan teile võimaluse veel kord täpsustada, kuna ajalimiit on nii mul kui teil. Te ütlesite, et on erinevaid meetmeid, aga palun avage neid lähemalt!

12:23 Riigihalduse minister Jaak Aab

Need meetmed, millest me räägime nüüd konkreetsete ülesannetena Vabariigi Valitsuse tööplaanis – tegelikult on veebruar see tähtaeg –, me räägime eluaseme- ja ettevõtete investeringulaenudest käenduse või toetuse mõttes. Need on nii Maaelu Edendamise Sihtasutuse kui ka KredExi välja pakutud uued meetmed. Detailselt ma neid kirjeldada ei saa. Ma ütlen, et need on teostatavad, paljud rahalises mõttes ka mitte väga palju eelarveraha nõudvad, nad on finantsinstrumendid ja niisuguse põhimõttelise otsuse me peame lähiajal saavutama, et me viimegi selle kabinetti ja see on mitmete valdkondade koostöö: on Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, riigihalduse ministri haldusala, on väliskaubandus- ja infotehnoloogiainistri haldusala, kus on KredEx. Nii et tublit tööd on teinud selle haldusala ametnikud, spetsialistid, vastavad sihtasutused ja me oleme päris konkreetsete ettepanekutega kabinetti tulemas.

12:25 Esimees Henn Põlluaas

Urmas Kruuse, palun!

12:25 Urmas Kruuse

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Lugupeetud minister! See on kõigile teada-tuntud fakt, et linnastumine toimub jätkuva hooga ja küsimus on selles, kuhu prioriteetid seada. Üks küsimus on ka see, kas hoolitseda selle eest, et need, kes juba täna maapiirkondades elavad, saaksid kvaliteetselt seal elada, või luua selliseid õhulosse, et me oleme võimelised veel lisaks suuri rahvahulki maale asustama. Üks viimane plaan, mida me siin saalis oleme kuulnud, on see saja miljoni plaan, mille juba lahkunud minister Järvik välja käis.

Aga minu mure on igapäevasem. Kindlasti teie ministriametis olete kursis ka nende probleemidega, mis liiguvad läbi linnade ja valdade teema. Ja üks teema puudutab võimalikku KIK-i määruse muutmist, mis puudutab siis investeringuid vee- ja kanalisatsioonitrassidesse, kus tahetakse tõsta omavalitsuste omaosaluse määra 50%-ni. See tähendab, et juba on selged signaalid, et omavalitsused ei suuda seda tegelikult täita. See mure on just ennekõike nendes piirkondades, mis on väiksemad, me räägime seal 50+ [kasutajast]. Minu arust oli väga tänuväärne projekt, mida riik koostöös omavalitsustega vedas, 2000+ vee- ja kanalisatsiooniprojektid. Nüüd me oleme sattunud sellesse olukorda, kus räägitakse mingitest uutest projektidest, aga olemasolevaid projekte ei suudeta rahastada. See on minu arust väga suur märk sellest, et järgmisel perioodil on üldse keeruline kohalikul omavalitsustel teatud projekte

kaasrahastada, lähtuvalt sellest, et omafinantseering tõuseb. Kas te oma naaberministrilt olete küsinud, mis annaks ette võtta, et KIK sellist määrust ellu ei viiks ja see omaosalusmäär jääks ikkagi sinna 30% kanti?

12:26 Riigihalduse minister Jaak Aab

Täna küsimuse eest! Eks teema, millele te vihjasite või millele sa vihjasid, Urmas – tohin sulle vist ikka sina öelda –, omaosalus uue Euroopa Liidu rahastamisperioodi jooksul, kust tulevad ju suures osas need vahendid ka näiteks KIK-i programmidesse, aga mitte ainult, seal on ka siseriiklik raha. See on ju läbirääkimiste järgus. Noh, kõigil on ju teada, et MMF-i raamistik läheb tõenäoliselt lukku alles teisel poolaastal. Ja on esialgsed ettepanekud komisjonilt, mis tähendab üldist omaosaluse määra, mis muidugi puudutab siis, kui investeringuprogrammid jõuavad omavalitsusteni, ka nende omaosaluse määra.

Mina olen valitsuskabineti aruteludel – meil on ka eraldi töörühm selle jaoks moodustatud – teinud ettepaneku, et neid omaosaluse määrasid, kui me räägime ainult kohalikest omavalitsustest, aga miks mitte ka ettevõtetest, võiks diferentseerida regionaalselt. Kui see läheb võimekamasse piirkonda, võimekamatesse omavalitsustesse, siis omaosaluse määr on suurem. Me oleme teatud meetmetes seda finantsvõimekuse indikaatorit proovinud – CO₂ meetmete juures –, et see osaluse määr oli näiteks omavalitsuse finantsvõimekuse järgi seatud. Kus oli väiksem finantsvõimekus, eriti maapiirkonnas, seal oli omaosaluse määr allapoole tõmmatud. Tuleb mingi üle-eestiline osa, mis me peame panema sinna Euroopa rahadele juurde, aga seda me võime ise diferentseerida, keegi ei keela. Mina seisan maapiirkonna eest. Ja selle all ma pean silmas kõiki maakonnakeskusi, kõiki maakeskusi ja maaelu laiemalt, mitte ainult puhtalt Maaeluministeeriumi valdkonda, vaid ka riigihalduse ministri valdkonda, teiste ministeeriumide valdkonda. Ma väga loodan (nende rahade planeerimisel ma hoian silma peal), et iga minister oleks ka regionaalminister. Seda ma rõhutan kogu aeg. KIK-i suhtes ma tõesti detaile kahjuks ei tea. Ma usun, et need on läbirääkimisel ja kindlasti arvestatakse ka linnade ja valdade liidu ettepanekuid ja tõenäoliselt oskab seda detaili minu paremal käel istuv keskkonnaminister paremini kommenteerida. Ma rääkisin üldsuunast ja üldpõhimõttest, mida mina kindlasti lähen valitsusse kaitsma, kui me räägime järgmise rahastamisperioodi rahadest.

12:29 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

4. 12:29 Poliitilised valikud

12:29 Esimees Henn Põlluaas

Küsimus nr 4. Esitab Jaak Juske ja vastab siseminister Mart Helme. Palun!

12:29 Jaak Juske

Austatud Riigikogu esimees! Härra Helme! Teie erakond on lubanud viimase üheksa kuu jooksul korduvalt valitsusest lahkuda. Näiteks siis, kui peaminister vabastab ametist minister Järviku. Aga nagu me teame, kõik need lubadused on jäänud ainult tühjadeks sõnadeks. Nüüd olete taas teinud suuri sõnu ja ähvardanud valitsusest lahkuda, kui Sotsiaalministeerium jätkab seksuaalvähemuste toetamist. Ministeerium on seda teinud varem ja teeb kindlasti ka tulevikus, aga nagu me näeme, teie ei lähe valitsusest kuhugi, sest võim on ju magus. EKRE-st on saanud selline tüüpiline võimupartei, kes tahab iga hinna eest võimul püsida. Mulle tundub, härra Helme, et te olete kaotanud oma selgroo, olete muutunud lausa naeruväärseks, sest kõnealused ähvardused on vaid teie valijate lollitamiseks. Härra Helme, miks te olete kaotanud oma selgroo?

12:30 Siseminister Mart Helme

Ma mõtlesin, kas ma tõusen püsti või ei tõuse, sest kui selgroogu ei ole, ei saa püsti seista. Aga tegelikkus on nii, et vaadake, lugupeetud rahvasaadik, on olemas head poliitikud ja on olemas halvad poliitikud. Head poliitikud on need, kes leiavad konfliktide puhul kompromisse, oskavad leida selle raskuskeskme, mis annab võimaluse poliitilist kiike edasi kiigutada. Kui te räägite siin, et me ütlesime, et

me jälle läheme valitsusest ära – ei, me ei öelnud. Me ütlesime, et me ei saa sellise stiili jätkumise korral selle ministriga samas valitsuses olla. Võib-olla te teete siit laienduse ja järelduse, et võimalik on hoopiski mitte valitsusest lahkumine, vaid valitsuses vangerduste tegemine, kui me selle mõttekäigu nüüd lahti seletame. Aga head poliitikud oskavad omavahel läbi rääkida, head poliitikud oskavad vaadata konkreetsest olukorrast ka väljapoole ja ettepoole ja võib-olla leppida kokku, et rohkem konflikte teatud küsimustes osapoolte vahel ei tekitata.

12:31 Esimees Henn Põlluaas

Jaak Juske, täpsustav küsimus, palun!

12:31 Jaak Juske

Härra Helme! On tore näha, et teil on selgroog, tundub, alles. Sama tore on ka see, et Sotsiaalministeerium kindlasti jätkab ka tulevikus seksuaalvähemuste õigusi puudutavate kampaaniate tegemist. Kas te siis nõuate härra ministri lahkumist või lahkute ise valitsusest? Kui teil on selgroogu, vastake selgesti.

12:32 Siseminister Mart Helme

Jällegi, on head poliitikud ja on halvad poliitikud. Head poliitikud vaatavad ette ja näevad, et aprillikuus seisab meil ees riigi eelarvestrateegia arutamine. Ja riigi eelarvestrateegia arutamise käigus vaadatakse ... Sellele eelneb juba riigieelarve revisjon. Revisjoni käigus ja strateegia arutamise käigus vaadatakse üle ka igasuguste kulutuste efektiivsus, otstarbekus ja vajalikkus. Antud juhul me näeme, et üks kõige suurema – vist ongi, kui ma ei eksi, kõige suurema – eelarvega ministeerium on meil Sotsiaalministeerium. Sotsiaalministeeriumis on väga palju erinevaid kuluridasid, mida kindlasti on võimalik ümber suunata. Antud juhul võib-olla ka, kui ma õigesti mäletan, umbes 4 miljoni igasuguste propagandakampaaniate tegemiseks kasutamise asemel on ehk hoopis mõistlikum suunata see ümber puuetega inimeste, üksikemade, üksi elavate vanurite ja muude niisuguste sotsiaalsete gruppide toetamiseks, aitamiseks ja vajaduse korral ka omaavalitsustele lisaressursi andmiseks. Need on poliitiliste valikute kohad ja kuna teie küsimus oli poliitilistest valikutest, siis siin ongi poliitiliste valikute kohad ja neid poliitilisi valikuid hakkame me tegema lähikuudel.

12:33 Esimees Henn Põlluaas

Keit Pentus-Rosimannus, palun!

12:33 Keit Pentus-Rosimannus

Aitäh, hea esimees! Härra Helme! Minu küsimus tuleb nende poliitiliste valikute kohta, mida valitsus peab siin lähiajal tegema kaasaegse tehnoloogilise hüppe ja Ida-Virumaad veel pikkadeks aastateks minevikutehnoloogia külge ankurdamise ehk siis saastava põlevkivienergia vahel. Kahtlusteta on põlevkivitööstus olnud ajaloos Eesti jaoks väga oluline. Aga ma arvan, et igaüks, kes natukenegi teab ja näeb seda, mis maailmas toimub, saab aru, et see aeg on nüüd läbi, et fossiilsete, saastavate kütuste aeg on läbi saamas. Eestil on kõike seda arvesse võttes praegu kasutada ikkagi täiesti ideaalne võimalus, et me teeksime uuesti kaasaegse tehnoloogilise hüppe, nii nagu me kunagi tegime digiriigile ülemineku näitel. Ma arvan, et see on ka ideaalne võimalus kujundada Ida-Virumaast kaasaegse tehnoloogia keskus. Ja ometigi räägite te valitsuses tõsiste nägudega endiselt, et kavas on teha sadadesse miljonitesse ulatuv investeering just nimelt sellesse samasse minevikutehnoloogiasse, põlevkivisektoris. See tundub ausalt öeldes sama mõistlik, kui kaaluda arvelauavabrikusse investeeringu tegemist ajal, kui kogu maailmas räägitakse kvantarvutitest ja tegeletakse kvantarvutite arendamisega. Mu küsimus on: mis on need alternatiivid, mida te kõrvutate selle investeeringuga? Mis on need teised kaasaegsed moodsa tehnoloogia investeeringud, mida põlevkivisektoris investeerimise asemel valitsus kaalunud on ja millele te siis peate eelistama või olete eelistamas põlevkivisektorit?

12:35 Siseminister Mart Helme

No küsimus on nüüd täiesti teisest ooperist. Muidugi ka siin võib öelda, et küsimus on poliitilistest valikutest – on vist poliitilistest valikutest. Poliitiline valik on väga karm: kas me ütleme kõikidele nendele

Narva ja Ida-Virumaa energeetikutele, kaevuritele, inseneridele, nende perekonnaliikmetele, et Eesti riik ei vaja teid enam nende teenuste osutajatena? Eesti riik võtab teid arvele töötutena, hakkab teile maksma Sotsiaalministeeriumi suurest eelarvest toimetulekutoetusi. Planeet, näete, hakkub, kui teie jätkate siin kaevandamist ja kui me rajame põlevkiviõli tehase ja kõik muu.

Noh, ärge nüüd ikkagi reaalsusest päris irduge! Reaalsus on niisugune, et on vaja ka üleminekuperioodi. Ei ole nii, et laseme sõrmega nipsu, paneme kaevandused kinni, elektrijaamad kinni, ei investeerim enam nendesse tehnoloogiatesse ja ütleme kõigile neile 100 000 inimesele, et vaadake ise, minge Soome, minge kuskile mujale – pole meie mure, Eesti riiki teie elu ja toimetulek ei huvita. Nii ei saa ju! Ja see ongi poliitiliste valikute koht. Me ei jäta neid inimesi üleminekuperioodita, neid ümber õpetamata, neile uusi töökohti tagamata, neile sotsiaalse väarikuse kindlustamiseta. See on poliitilise valiku koht. Uued tehnoloogiad. Praegune valitsus on algatanud – kuidas ma ütlen?– üle välja uute tehnoloogiate vajaduse, rakendamise ja vajalike investeeringute kaardistamise – noh, kampaania ei ole õige sõna – toiming. Ja tähtjad, muide, on väga lühikesed. Me näeme juba praegu, et uute tehnoloogiate vallas on tegelik vajadus investeeringuteks väga suur. Väga suur! See on enam kui 100 miljonit eurot. Ka see raha tuleb kuskilt leida, ka see tuleb leida üleminekuperioodi raames. Väga lihtne on öelda, et paneme kinni ja kliimanetraalsus ja Greta Thunberg jne. Tegelik elu on hoopis keerulisem ja karmim. Me peame arvestama ikkagi sellega, et riik on inimeste jaoks, ja need inimesed on muu hulgas ka kaevurid ja energeetikud.

12:38 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

5. 12:38 Riigireform

12:38 Esimees Henn Põlluaas

Järgmine on küsimus nr 5. Esitab Toomas Kivimägi ja vastab riigihalduse minister Jaak Aab. Palun!

12:38 Toomas Kivimägi

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Austatud minister! Riigireformi teemal on tehtud palju suuri sõnu ja avaldusi, aga tihtipeale jäävad teod sellest mitu sammu tahapoole. Riigireformi Radari, mis on Eesti Töandjate Keskkliidu ja mõttekoja Praxis ühine algatus, mis monitoorib riigireformi edenemist, igati auväärne kolleegium andis eelmise aasta detsembris hinnangu uue valitsuse riigireformi käigule ja see ei ole just meeldiv. "Valitsemist iseloomustab sügav lõhe tegude ja sõnade vahel. [...] Radari kolleegium on tõsiselt mures riigijuhtimise kvaliteedi languse pärast." Mina lisaks juurde ka, et riigireformis on vähe ambitsioonikust. Kui me võtame Vabariigi Valitsuse riigireformi tegevuskava aastani 2023, siis seal on üheks mõõdikuks, et valitsussektori töötajate osakaal ei suurene ehk jääb alla 12%, nagu see on täna. Teoreetiliselt võib see tähendada ka seda, et töötajate arv suureneb, aga teades, et üldine töötajate arv väheneb, siis otse loomulikult praktiliselt see seda ei tähenda. Ent kui proportsioonid on paigast ära, siis sellise eesmärgiga jäävadki need proportsioonid paigast ära. Kas teie ministrina tunnistate, et see proportsioon, ligi 12% valitsussektoris, ongi õige? Ja kui te seda ei tunnista, siis miks mitte võtta ambitsioonikam eesmärk, et näiteks vähendada valitsussektori töötajate osakaalu 11%-ni? Töötajate arvu vähendamise ja riigireformi üheks nurgakiviks on ka e-lahendused. Ka siin on värske pilguga vastne IT-minister härra Karu karm: "Juba aastaid on lubatud tehnilisel võlal kasvada. Eestlased ootavad e-riigilt rohkemat kui pelgalt vananenud süsteemide peenhäälestamist. E-riik ei tohi eksisteerida pidevas kriisi-eelses seisundis." Kuidas te seda kommenteerite?

Ja lõpetuseks, kuna riigireformi teemal on viimasel ajal uudiseid vähe, siis küsin, kas riigireform on pausil. Kui ei ole, siis äkki te annaksite riigireformi definitsiooni.

12:40 Riigihalduse minister Jaak Aab

Täna jälle aktuaalse küsimuse eest! Riigireform ei ole pausil. Ma arvan, et siin saalis istub palju inimesi, kes on riigivalitsemise juures olnud, ka varasematel aastatel. Riik otsib pidevalt tõhusamaid ja paremaid valitsemise vorme, paremaid teenuseid ja ka tõhusamaid teenuseid, mis ei nõua liiga palju raha. Siin on juttu e-riigi arengust ja erinevatest infotehnoloogilistest võimalustest, nagu sa rääkisid, ma võin ju sulle

ajaloo ette lugeda. Miks me võtsime vastu selle riigireformi esialgse tegevuskava? Lähiajal on mul plaanis tuua valitsusse – põhimõtetega käisin ma juba valitsuskabinetis ära – riigireformi otsuse eelnõu, mis tuleb Riigikokku ja sellega palun ka teilt toetust nendele ettepanekutele, mis ma teen ja mida valitsus teeb. Esialgses riigireformi tegevuskavas, mille me võtsime vastu 1. augustil, on 39 punkti. Riigireformi eesmärk on jätkusuutliku, tõhusa ja elanikkonna vajadustega arvestava riigivalitsemise kujundamine – see põhimõte on riigireformi otsuse eelnõus. Tegutseme pidevalt. Midagi on vaja ju ette valmistada. Sellel ajal, kui arvatavasti nii mõnelgi teist oli veidi lihtsam suvine periood, tegin mina päris tõsiselt tööd, käisin läbi kõik ministrid, kõik ministeeriumide juhtkonnad. Siis oli aktuaalne teema ametite konsolideerimine ja ka vaade riigiasutuste võimalikust regionaalsest paiknevusest ehk nende töökohtade paiknevusest. Me arutasime seda päris tõsiselt ja esimesed linnukesed on juba kabinetis olnud. Eelmine nädal oli Haridus- ja Teadusministeerium oma plaaniga valitsuskabinetis küsimas nõusolekut, et konsolideerida sihtasutusi ja asutusi Haridus- ja Teadusministeeriumi haldusalas. Sama toimus Maaeluministeeriumiga. Lähiajal peaks tulema Keskkonnaministeerium, siis Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium ja siis on MaRe projekt – ma arvan, et olete kuulnud –, mis puudutab mitmeid ministeeriumi haldusalasid, mis seob maa planeerimise, ehituse ja ruumikujunduse. Meie päevad on tööd täis. Mul on hea meel selle üle, et me räägime riigireformi juures ka regionaalselt tasakaalustatud riigist. Ja nagu ma juba korra mainisin, on need meetmed lähiajal kabinetti tulemas.

12:43 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Toomas Kivimägi, täpsustav küsimus, palun!

12:43 Toomas Kivimägi

Tänu! Lugupeetud minister! Ma selle küsimuse üht osa ikkagi kordan. Kas teie peate seda proportsiooni, et valitsussektoris töötab ligi 12% töötajate üldarvust õigeks või mitte? Või peaks olema nende osakaal väiksem? Aga minu teine küsimus tegelikult puudutab regionaalhalduse osakonda ja selle talitusi. Olen ise pikka aega selles valdkonnas töötanud, näinud nii maavalitsuste tõusu kui ka langust. Viimast küll rohkem kõrvalt, ent kui päris aus olla, siis tänaseks päevaks – ja tegelikult ma ei hääletanud ka selle otsuse poolt – olen hakanud kahtlema, kas maavalitsuste kaotamine oli ikkagi õige. Algselt esitati töötajate arvu vähenemist suure töövõiduna. Tõepoolest, kui see regionaalhalduse osakond ja talitused loodi, oli seal *circa* 70 töötajat *versus* 470 töötajat maavalitsustes. No väga uhke ja kõlab uhkelt. Ent sama kiirelt kui maavalitsustes töökohad kaotati, loodi neid mitmel pool mujal juurde, nii riigiasutustes kui ka kohalikes omavalitsustes, kellele maavalitsuste ülesanded üle läksid. Üks teie hea kolleeg, koalitsioonipartner, kes küll eelistas töötada Riigikogus – kuna ma ei ole temaga seda täpselt läbi rääkinud, siis ma ei nimeta ka tema nime, aga te võite eeldada –, on öelnud, et see töötajate arv on tänaseks päevaks juba praktiliselt sama, mis maavalitsustes tol ajal. Nii et tegelikult mingit võitu sellest ei tekkinud. Kas on nii või mitte?

Sellega seondub veel üks probleem, miks ma kahtlen. Pärnu regionaalhalduse talituses töötab neli inimest, igati tublid ja tragid inimesed. Silt on mõistagi suurem, kui oli maavalitsusel omal ajal, aga ju see on ka märgiline. Aga probleem on selles, et ei ole ühtegi institutsiooni, mis esindab maakonda kui tervikut. Ei ole enam ühtegi, kõik on killustunud. Selle üks võimalik alternatiiv võiks olla ka see, et hoida ikkagi kurssi sellele, et maavalitsus kui üks omavalitsus. Sellest tulenevalt küsin, kas teil on plaanis valitsuse poolt esitada ka täiendavad meetmed, et stimuleerida omavalitsuste liitumist täiendavate toetuste-preemiatega ...

12:45 Esimees Henn Põlluaas

Aeg!

12:45 Toomas Kivimägi

... sh veel eraldi toetus maakonnale kui tervikule.

12:45 Riigihalduse minister Jaak Aab

Jah, minu aeg on ka lühike. Kui ma hakkaks rääkima kõigi avalikus sektoris töötajate arve lahti, Toomas, siis sa tead, et päike läheks enne looja. Aga ma loodan, et edaspidi ikkagi ei mängita nende arvudega. Tööandjate keskliit mängib ka arvudega. Avalikku sektorisse kuuluvad haiglad, politseinikud, päästjad

jne, kus teatud sektorites tõesti töötajate arv kasvab. Kui me räägime riigi keskvalitsuse sektorist ja ametnikest, siis avalikus teenistuses on riigisektoris 8000 töötajat. Need on siis ministeeriumid, asutused, ametid, kusjuures iga-aastaselt väheneb see arv mitmesaja võrra. Seda joont me hoiame. Üks tegevus, mis on suunatudki sellele, mis tõenäoliselt siiski ka töökohti vähendab, on seesama konsolideerimine. Kas see on massiline? Ma ei usu. Aga igal juhul hoiab ära paisumise, mis vahepeal on toimunud. Ei hakka jälle ütlema konkreetset ministeeriumi haldusala, aga seoses Euroopa Liidu vahendite jagamisega on see paisunud üle mõistuse suureks. Teine probleem, mida me oleme ka kabinetis kaardistanud ja selle konsolideerimise juures jälgime, on see, et poliitika kujunemine on hajunud kuskile sihtasutustesse-ametitesse. See on ministeeriumi ülesanne. Rakendamine on juba ametite ja nende allasutuste ülesanne. See on üks tõsine väljakutse.

Mis puudutab regionaalhalduse osakonda, siis praegu töötab seal 65 [inimest]. Need olid funktsioonid, mis tõesti osaliselt tulid maavalitsustelt üle. Enamus läks kas kohalikule omavalitsusele, vastavatele ministeeriumidele, ametitele-asutustele. Põhiliselt on seal planeerijad, kohaliku omavalitsuse nõustajad ja arhivaarid. Selle aasta jooksul väheneb nende töötajate arv üle Eesti umbes 18 võrra. Need on põhiliselt arhivaarid, kuna nemad on oma töö teinud, nende töö oligi ajutine ja see oli teada. Kes esindab maakonda nüüd? Mina ütleksin nii, et me oleme kogu aeg soovinud, et kohalikud omavalitsused esindavad maakonda koostöös. Me oleme ka näiteks andnud lisaraha omavalitsuste koostatud maakonna arengustrateegiate elluviimiseks. Nemad suhtlevad otse vastavate valdkondade ministeeriumide, asutuste ja ametitega. Kohapealsed palju ei otsusta. Me tahame küll ka selle kokku koondada, et esiteks säiliks riigi keskus seal majas. Mis puudutab nüüd koordinatsiooni, siis regionaalhalduse talituse juhataja peakski olema seal koordinaator ka asutuste koostöö mõttes. Siis see ühinemistoetus. Jah, me oleme otsustanud, tagasi tuleme kevadel. Põhimõtteline otsus on see, et me toetaksime edaspidi maakonnasuuruste omavalitsuste tekkimist. Kas see toimub 2021? Ei tea, võib-olla toimub 2025, aga see on tulevikku suunatud otsus.

12:48 Esimees Henn Põlluaas

Urmas Kruuse, palun!

12:48 Urmas Kruuse

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Lugupeetud minister! Rääkides riigireformist, siis kindlasti üldises mõttes ja ka sisulises mõttes oli üks osa sellest omavalitsuste või omavalitsusüksuste reform, ükskõik, kuidas me seda nimetame. Aga lõpupoole läks see natukene piinlikuks. Ma mäletan Loksa juhtumit, mis kindlasti sellele valitsusele tegelikult au ei teinud – ta säilitas vapralt oma iseseisvuse. Nägime selliseid kurioosseid juhtumeid, kus jõuga liideti [omavalitsusi] kokku ja rikuti kogukonnapõhiseid kokkuleppeid. Aga minu küsimus on hulga lihtsam. Iga kord, kui te siia tulete, ma tahan teie käest seda küsida ja tahaks lõpuks vastust saada. Te teate küll, mida ma küsin. Ma tahan küsida, mis saab Tartu vanast ERM-i majast. Minu arust ei ole riigil mõistlik hoida vara, mida ta ei kasuta, aastaid-aastaid enda käes, kui on teada, et on olemas huvi. Kas saaks selle piinliku momendi Tartu linna kaardi peal niimoodi lõpetada, et head soovijad, kes soovivad sellele majale anda hinge ja elu, saaksid seal tegutsema hakata? Millal valitsus selle otsuse vastu võtab?

12:50 Riigihalduse minister Jaak Aab

Täna! Jälle on kaardistatud selles mõttes aktuaalsed küsimused, et mõni ripub tõesti kaua üleval. Mis puudutab haldusterritoriaalset reformi, siis ma olen alati öelnud, et haldusterritoriaalne reform lõppes 2017. Kõik need tegevused, mis me teeme ja mis on tehtud ka mõnel puhul juba ära eelmise valitsuse poolt, on ka tulubaasi tõstmine. Noh, ma ei väsi kordamast. Kolme aastaga, kui me vaatame 2020. aasta eelarve numbraid, on omavalitsuste tulud tõusnud keskmiselt 30%. 30%! Ma ei tea üheski teises valdkonnas sellist tõusu. See on ka selgelt regionaalpoliitiline otsus, et omavalitsused saaksid erinevates piirkondades paremini hakkama elukeskkonna kujundamisega, teenuste pakkumisega. Ja me üritame nüüd ka maakonna tasandil omavalitsuste koostööd toetada, et nad saaksidki seal arengumootoriks, arengu eestvedajaks. Ma mainisin maakonna arengustrateegia raha. See on 6 miljonit. See ei ole eriti suur, aga seda annab täiendada erinevate vahendite arvelt. See on suunatud just koostööle. Kas sealt tulevad ka ükskord maakonnasuurused omavalitsused, ma ei tea. Eks aeg näitab. ERM-i maja. Jah, ma toon sulle ühe võrdluse. Niisugused asjad võtavadki – ma ei tea, miks, aga igasugused ehitused ja kinnisvara, ma olen ka selle kallal pead murdnud, miks – ikka mitmeid aastaid

aega. Ma tuletan meelde Patarei merekindlust. Vist oma kümme aastat arutati, mis sellega teha. Ja ma mäletan seda tulist vaidlust kabinetis, kus kardeti, et me läheme nüüd ei tea mis riskile, ei tea, mida me teeme, kui me pakkusime välja, et riigil ei ole sellist vajadust lähiajal näha. Me matame sinna 100 miljonit, aga mida me sinna paigutame? Me leidsime päris hea lahenduse, et seal kajastub ajalugu, muuseumina, aga suurem osa sellest kompleksist läheb mitmefunktsionaalselt arendusse. Tänu jumalale, leidus ka üks arendaja – Eesti arendaja, kes on siin mujalgi asja tõsiselt võtnud. Ma loodan, et sellest saab asja – pikalt seisnud asi.

ERM-i kohta ei oska öelda. Ei olnud eelmises valitsuses seda poliitilist konsensust, kus tõenäoliselt siis ka eri pooled koalitsioonis, üks tahab ühte, teine teist. Sa tead ise, kui raske siis on otsust teha, kui kõik kolm ei ole ühe poolt. ERM-i küsimus on jätkuvalt üleval. Kuidas see laheneb, kas poliitilise otsusega või on Tartu linnaga võimalik mingeid kokkuleppeid saavutada, kus riigil on vaja võib-olla mingisugust kinnistut Tartu linna käest saada, ei tea, läbirääkimised käivad.

12:52 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Lõpetan selle küsimuse arutelu.

6. 12:52 Ministri töö ja selle mitmekesisus

12:53 Esimees Henn Põlluaas

Järgmine on küsimus nr 6, mille esitab Riina Sikkut ja vastab siseminister Mart Helme. Palun!

12:53 Riina Sikkut

Aitäh, hea esimees! Hea minister! Viimase 9–10 kuu jooksul on mulle – võimalik, et ka paljudele teistele – meedias silma jäänud, et palju segadust ja vastuolusid on põhjustanud erinev arusaam ministri tööst. Näiteks esiteks, kas Delfi on ministrite omavahelise suhtlemise kanal? Minu jaoks oleks loogiline, et võta kolleegil varrukast kinni või helista või saada meil. Kui on soov saata justiitsministrile sõnumit, et riigiprokuröri kandidaat peab olemas olema, et IT-ministrit nimetada, siis seda ei pea tegema meedia vahendusel.

Teiseks, igal ministril on oma vastutusvaldkond. Jah, laiemad valdkonnaülesed arutelud valitsuskabinetis on muidugi loomulikud ja tervitatavad, aga teise ministri eest meedias, sealhulgas välismeedias sõna võtmine nõuab hiljem lappimist nii siin- kui sealpool piiri. Jaak Juskele vastates te kirjeldasite, kuidas te Sotsiaalministeeriumi eelarve detailselt ette võtate – see tekitab ka küsimusi. Kolmandaks, ministri töö on sageli suurte suundade ja fookuste seadmine ja minu jaoks oli üllatav Martin Helme sõnavõtt Sotsiaalministeeriumi kampaania "Kõik on erinevad, kuid sama palju inimesed" kohta, mis paneb vastutuse kampaania sõnumite eest sotsiaalministrile. Sellega seoses ma küsingi: kas teie olete kampaania sõnumid, visuaali ja kulud heaks kiitnud ja läbi arutanud kampaaniate puhul, mis puudutavad ohutut ujumist, rongi läbilaskmist, turvavöö kasutamist, roolis telefoni mitte kasutamist, piirkiirusest kinnipidamist, purjus peaga rooli mitte istumist, suitsuanduri kasutamist ja kontrolli? Kas teie olete seda teinud ja kas Tanel Kiik peaks seda tegema siis ainult võrdsuspoliitika-alaste kampaaniate puhul või ka liikumist, tervislikku toitumist, tarka vanemlust puudutavate kampaaniate puhul?

12:55 Siseminister Mart Helme

On ju selge, et see on demagoogiline küsimus, millega püütakse poliitilist profiiti lõigata. See on igati teie kui rahvasaadiku ja poliitiku õigus. Küsimuse asetus on ju nihkes. Ja nihkes on ta selles mõttes, et meil oli vist kaks-kolm päeva tagasi TV3-s küsimus – ma täpselt sõnastust ei mäleta, aga põhimõtteliselt –, kas teid ärritab see kampaania, millest me praegu räägime. See, et kõik on võrdsed, kõik on inimesed – mis iganes selle nimi on. 86% sissehelistanutest ütlesid, et see ärritab neid, see segab neid, see ei ole neile vastuvõetav. Nüüd ongi küsimus selles, et loomulikult tehakse igasuguseid kampaaniaid. Tehakse vinguandurite kampaaniaid, tehakse suitsuandurite kampaaniaid, tehakse kainelt liiklemise kampaaniaid ja igasuguseid niisuguseid asju. Küsimus on nüüd selles, mis on ühiskonna resonants erinevate küsimuste, erinevate kampaaniate läbiviimisel.

On täiesti selge see, et kui te esitate küsimuse, kas teie toetate purjuspäi autorooli istumist, siis ma

arvan, et enam kui 90% inimesi vastab, et ei toeta. See on ühiskonnas selgelt konsensuslik seisukoht. Aga kui 86% sissehelistanutest vastab, et see konkreetne kampaania ärritab meid, ja valitsuses on kaks osapoolt, kes on selle küsimuse korduvalt tõstatanud, on öelnud, et see on teema, mis on nende valijatele oluline ja mille puhul nad ei soovi, et tehakse soolosisid, siis on selge, et niisugustel puhkudel tuleks koalitsioonis pidada mõttevahetust, kuidas ja kas üldse me selliseid kampaaniaid teeme. Küsimus on teemade sensitiivsuses ja selge on, et see on sensitiivne teema. See on sensitiivne teema ja see jääb ettenähtavas tulevikus sensitiivseks teemaks. Seetõttu on normaalne, et niisugustel puhkudel peetakse eelkonsultatsioone, mida antud juhul ei peetud.

12:57 Esimees Henn Pöllumaa

Riina Sikkut, täpsustav küsimus, palun!

12:57 Riina Sikkut

Aitäh! Ma näiteks ei oska hinnata, kui paljusid inimesi kainena rooli istumise kampaania ärritab või kainena rooli istumise nõudmine ärritab, aga ausalt öeldes on mind reaktsioonid Sotsiaalministeeriumi kampaaniale väga üllatanud. On see siis 86% inimeste arvamus, Lauri Vahtre hinnang kampaaniale kui infantiilsele sallivuskampaaniale? Riina Solman taunis kampaania ärritavat teostust, Sinine Äratus on veendunud, et liigikuuluvuse seadmine rahvaskuuluvusest ettepoole on meelevaldne ja põhjendamatult ning et kampaania on ühiskonda lõhestav, provokatiivne, rahvuslust ja konservatiivseid vaateid alavääristav. Ometi te olete minister valitsuses, mis eesmärgistab sidusat ja hoolivat ühiskonda. Minu jaoks on täiesti arusaamatu, kuidas ... Ükskõik, kas tegemist on välisriigi kodanikuga, kes abiellus eestlasega, inimesega, kes tuleb siia IT-ettevõttesse tööle, või Jeemeni pagulasega, kuidas tema laps – on ta nimi Raheem, Jaden või Juan Carlos – läheb Eestis kooli, siis kas valitsus tõesti kiidab heaks selle, et rühma- või klassikaaslased võivad last kiusata sõltuvalt sellest, kes on tema vanemad? Kas see on sidus ja hooliv ühiskond, mida me ehitame?

12:59 Siseminister Mart Helme

No vot, see ongi nüüd see põhjus, miks meie ei ole ühes erakonnas – teie olete ühes erakonnas ja mina olen teises erakonnas. Mina leian, et sellised kampaaniad on ühiskonda ärritavad, ühiskonda lõhestavad. Eestis on olemas kõik seadused alates põhiseadusest ja lõpetades igasuguste avalikkuse korda tagavate seadustega, mis ütlevad, et inimesi ei saa kiusata taga, ei koolilapsi ega muid inimesi, sõltuvalt sellest, kas nad on need, teised või kolmandad. Need on kõik seadustega paika pandud asjad. Samal ajal me rikume seadusi, tagamata puuetega inimestele korralikku toimetulekut, ja siis viskame sadu tuhandeid – sadu tuhandeid! – selliste ühiskonda lõhestavate kampaaniate peale. Aga memmekesed ei saa poodi, sellepärast et poed on kinni pandud. Nüüd tuleb apteegireform, mille kohta mul on ka siin küsimus. Varsti pannakse tõenäoliselt selle reformi kohaselt ka apteegid kinni. Inimesed ei saa apteeki, need memmekesed. Aga me kulutame raha ühiskonna lõhestamiseks, inimeste ärritamiseks. See ei ole normaalne! Meie selle erakonnana ja selle valitsuse ühe osapoolena oleme täieliku poliitilise mandaadiga, et avaldada oma nõrdimust. Teil oma mandaadiga on täielik õigus avaldada oma nõrdimust ja nii ongi. Aga jällegi, ühiskonnas tuleb leida see tasakaalupunkt, kus me üksteist ei ärrita ja ühiskonda ei lõhesta. Kui selline kampaania ärritab ja lõhestab, siis tuleb sügavalt järele mõelda, kas sellist kampaaniat teha või mitte teha. Nii lihtne see ongi.

13:00 Esimees Henn Pöllumaa

Aitäh! Jürgen Ligi, palun!

13:00 Jürgen Ligi

Aitäh! Härra Helme! Sest on muidugi kahju, et te olete ärritunud ja teile ei meeldi Riigikogu oma küsimustega, teile ei meeldi teie valitsus, kes ei kuula teie sõna. Muidugi see kampaania puudutab palju keerulisemaid olukordi kui ühe inimese ärritus, selles mõttes ei maksa nii ärritunud olla. Aga minu küsimus. Te lubasite selle kampaaniaga seoses, et sellel valitsusel pole pikka pidu. Teie ei saa koos Tanel Kiigega töötada. Öelge, millal te jõuate otsuseni ja kuidas te selle otsuseni jõuate. Kas te hakkate valitsema kordamööda? Lahkub üks, lahkub teine, kas te võtate loosi? Mehesõna on antud, kuidas te selle ellu viite?

13:01 Siseminister Mart Helme

Teate, mis mu ema ütles, kui mingid probleemid tekkisid? Tuleb rääkida, rääkida ja rääkida. Küll me räägime omavahel, küll me kokku lepime. Ärge hellitage asjatuid lootusi.

13:02 Esimees Henn Pöllumäe

Aitäh! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

7. 13:02 Metsandus

13:02 Esimees Henn Pöllumäe

Järgmine küsimus on nr 7, selle esitab Yoko Alender ja vastab keskkonnaminister Rene Kokk. Palun!

13:02 Yoko Alender

Aitäh, hea koosoleku juhataja! Austatud minister! Räägime metsast. Mets on oluline taastuv looduslik toormaterjal ja tööandja väga paljudele, teisalt aga ka meie kultuurilise identiteedi osa. Paljud samastavad end Eesti loodusega ja peavad seda oma identiteedi väga oluliseks osaks. Meie puhas loodus ja elurikkus on tähtis ka turismis, nagu on väljendanud viimasel ajal näiteks EAS-i juht, ja kindlasti on meie mets omaette väärtus. Metsal on üha kasvav roll seoses kliimamuutustega. Minul on Riigikogu liikmena, st kogu materjali olemasolu korral väga raske aru saada, milline Eesti metsa seisukord praegu on. Ma arvan, et ka inimestel üle Eesti on sellest raske aru saada. Väga paljud on mures, et mitte öelda ärritunud, lausa vihased. Ka teie erakonna liikmed-toetajad on väljendanud tõsist muret Eesti metsa pärast. Ministrina olete kindlasti kõige paremini informeeritud, missugune Eesti metsa olukord on. Milline on praegune Eesti metsanduse seisukord ja tulevik?

13:03 Keskkonnaminister Rene Kokk

Aitäh, hea eesistuja! Lugupeetud küsija! Kõigepealt ma tahan sind tänada – ma arvan, et võin sulle ka sina öelda – selle eest, et sa oled pöödnud mõistuse häält inimesteni viia. Nagu ma olen aru saanud ja täheldanud, oled selle eest ka kõvasti naha peale saanud. Sama lugu on Eesti metsaga. Tõesti, ühiskonnas kostab hüsteeria mõõtu arvamussuundumusi. Kui natukene irooniline olla, siis on päris huvitav tõdeda, et suurel osal Eesti rahvast paistab olevat põhitöökoha kõrval veel teinegi haridus – metsandus. Hästi paljud arvavad täpselt teadvat, mis Eesti metsas toimub. Mina aga tahan küll siit puldist Eesti inimesi rahustada: ei ole põhjust sellist hüsteeriat üles kütta, nagu praegu eriti Facebookis toimub. Samas, ma saan ka põhjustest aru. Kuna praegu käib metsanduse arengukava 2030 koostamise protsess, siis on täiesti arusaadav, et eri huvigruppidest igaüks toob esile oma sõnumit. Kui me räägime nüüd RMK-st ja süüdistustest selle vastu, siis mina ei arva, et RMK ohjeldamatult raiub ja mitte kuskil pole enam metsa. Hästi palju on kuulda emotsionaalset ülivõrdes kriitikat. Ei, need probleemid ei ole üldse nii hullud. Ma kujutan ette, kuidas praegu osa inimesi meid vaadates mõtleb: on ikka mõlakas, tuleks kohe maha võtta, räägib sellist juttu. Aga mina toetan endiselt metsade majandamist, pean seda mõistlikuks. Tõsi, probleeme ja murekohti tuleb arutada. Räägin ka mõningatest sammudest, mis on ministeeriumis töös. Meil on kavas teha metsaseadusesse ja looduskaitseadusesse paar muudatust. Üks nendest on näiteks uuendusraie lankide vähendamine. Praegu on see seitse hektarit, aga plaanis on viia ta alates 2021. aasta 1. jaanuarist uuesti viie hektari peale, nagu oli varem. Siis tuleb kõikidel looduskaitsealadel kehtestada raierahu. Kunagi enne, kui ma siin olin, küsis üks saalisistuja mu käest, kas ma teen nalja. Aga ma ei tee nalja, praegu on looduskaitsealadel lubatud teatud tüüpi raie teatud ajal. Järgmisest aastast me kehtestame sellise korra, et lindude pesitsemise ajal on looduskaitsealadel – nii riigimetsas kui ka erametsas – raiumine täiesti keelatud. Peale selle vaatame üle okste purustamise lindude pesitsuse ajal. Palju on olnud juttu sellest, kas metsaraie kohtades peaks olema sildid väljas, kes mida seal toimetab või teeb. Praegu masinate peal see on, aga me teame, et masinatele ei tohi inimene ligineda, 50 meetrit on miinimum. Veel on plaanis kehtestada nõue, et laoplatsidel oleks silt selle kohta, kes seal töid teostab, mis on raieloa number jms vajalikud andmed, et inimene näeks, millega on tegemist. Töö selles suhtes käib. Aga rahustan kõiki: ei ole põhjust muretseda, Eesti metsadega ei ole asi üldse nii hull, kui meile püütakse näidata.

13:07 Esimees Henn Põlluaas

Yoko Alender, täpsustav küsimus, palun!

13:07 Yoko Alender

Aitäh, hea koosoleku juhataja! Austatud minister, tänan selle vastuse eest! Siiski ma arvan, et me võime olla nõus sellega, et turul on eelmiste aastate jooksul surve raiuda olnud väga suur. Ma saan aru eraomanikest, kes tõesti on tahtnud seda majandamist teha võimalikult efektiivselt, seda ei saa neile kuidagi ette heita. Küll aga ma arvan, et RMK-l võiks olla, vähemalt minu arusaama kohaselt, tasakaalustav mõju. Tegelikult on RMK rollil ka väga tugevalt just nimelt looduskaitseline ja kultuuriline pool. Ma arvan, et päris tühja koha pealt ei ole inimeste mure siiski tulnud. Juba eelmise valitsuse aegadest on see RMK kasum, mis läheb riigieelarvesse, ikkagi märgatavalt tõusnud. See on praegu vist üle aegade suurim, kui ma ei eksi. Millisena te näete RMK rolli? Kas te olete nõus minu seisukohaga, et RMK-l võiks olla tasakaalustav roll erinevalt erametsaomanikest?

13:08 Keskkonnaminister Rene Kokk

Aitäh! RMK-l on kahtlemata tasakaalustav roll Eesti metsanduses. Meil on üle 300 000 hektari juba praegu kaitse all, meil on erinevad kaitsetüübid. RMK teeb looduskaitselisi töid, taastab jääksoid, teeb metsaradasid jne. Meil on ka metsaharidus. Ühesõnaga, RMK teeb väga palju looduskaitselisi töid, aga oponendid kahjuks sellest poolest ei räägi. See on mõistlik, seda peabki riik tegema, aga lukku panema oleme väga varmad.

Mis puudutab raiemahte, siis need mahud, mis meil praegu on olnud, on juba varem kokku lepitud. Praegu ongi koostamisel metsanduse arengukava. Seal tuleb need asjad paika saada, mis on meil Eestis järgmised arengusuunad, kui palju me tahame üldse metsa kinni panna, kui palju me tahame tulevikus raiuda.

Minu käest on küsitud, mida ma ütlen ühe või teise asja kohta. Tuleb aru saada, et kui me vaatame metsanduse arengukava koostajat, juhtkogu või seda seltskonda, kes seal on, siis see on väga-väga esinduslik seltskond – seal on loodusinimesed, seal on metsamehed, seal on ülikoolide teadlased, seal on turismiettevõtjad, seal on maamajanduse esindajad jne, jne. Kui need Eesti tipptegijad sellel alal ei ole pädevad milleski kokku leppima või leidma kuldset lahendust, siis ma küsin, kes üldse on. Mina ei alahinda MAK-i töögruppi ja seda tegevust, mis seal toimub. Kahtlemata, nagu ma olen kogu aeg öelnud, asju üle vaadata ja regulatsiooni arutada on täiesti mõistlik. Seda tuleb teha kogu aeg, sest elu on pidevas muutumises, asjad muutuvad. Aga hüsteeriaks ei ole põhjust. Tulebki arutada. Neile, kes on hästi pahased ja leiavad, et kõik on halvasti, ütlen seda, mida ma olen ka varem öelnud: palun võtke Keskkonnaministeeriumi lehelt lahti see metsakogu ja vaadake, kes seal on. Kindlasti te leiate enda sihtgrupi ja oma tegevuse esindaja. Kui te olete väikemetsaomanik, leiate ehk kellegi erametsaliidust, kui olete suurtööstuse esindaja või suurtööstur, leidke oma esindaja. Kõigile on seal keegi olemas. Andke oma sõnum MAK-i kaudu edasi. Arutlege, kakelge ja tehke selgeks, mis on õige areng. Ma arvan, et me leiame lahendused.

13:10 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Keit Pentus-Rosimannus, palun!

13:10 Keit Pentus-Rosimannus

Aitäh, hea juhataja! Austatud minister! Keskkonnaministri roll Vabariigi Valitsuses on olla ainsana see minister, kes tõesti seisab Eesti looduse eest, kaitseb meie looduslikku mitmekesisust ja seisab selle hoidmise eest. See roll ei ole kindlasti lihtne. Selles valitsuses on see tõenäoliselt veel topelt keeruline. Aga mu küsimus tuleb metsanduse kohta rahvusvahelises kontekstis. Me näeme, mis on toimunud viimasel ajal Amazonase metsadega või mis praegu toimub Austraalias. Sarnaseid põlenguid on veel päris mitmes piirkonnas. See on toonud kogu metsanduse, ka need väga suuremahulised raied varasemast hoopis teravamalt ja laiemalt rahvusvahelisse fookusesse. Mis positsioone Eesti nendes aruteludes rahvusvahelisel tasandil esindab? Kuidas need arutelud, mis metsa raiumise, taasmetsastamise ja loodusliku mitmekesisuse hoidmise vajaduse ümber rahvusvaheliselt käivad, mõjutavad Eesti enda metsanduspoliitikat tulevikus? Kas te saate anda sellele väikese hinnangu ja kokkuvõtte, milline seis meil praegu rahvusvahelises plaanis on?

13:12 Keskkonnaminister Rene Kokk

Aitäh! Jaa, hea küsija kindlasti teab ise oma kogemusest, et keskkonnaministri amet pakub teatud väljakutseid, nagu kõikidel ministritel on omad. Kui nüüd rääkida sellest, mis on rahvusvaheliselt Eesti seisukoht või kuidas me edasi vaatame, siis teades, et üle 51% Eesti maismaast koos siseveekogudega on metsa all. Ei ole palju riike, kes saaks Eestile öelda, et te olete teinud midagi halvasti või teil on midagi kehvasti.

Küll aga on meil praegu suur probleem, mille suhtes ka Keskkonnaministeerium on selgelt seda meelt, et see tuleb üle vaadata ja leida lahendusi, nimelt metsade raadamine. Raadamise probleem on maailmas tervikuna suur ja selle küsimusega me tegeleme ka Eestis. Sest raadamisega läheb meil siiski päris palju metsa ja metsamaad kasutusest välja. See on peamine fookus, millele meil tuleb keskenduda ja mõelda, kuidas see ära lahendada. Kas seda tuleks kuidagi maksustada? Ilmselt on mõistlik seda kaaluda. Me mõtleme selle peale, et kui me metsamaa raadamisega [kasutusest] välja viime – ehituste alla, teede alla –, siis peaks olema ka mingisugune kompensatsioonimehhanism, näiteks võiks kuskilt looduskaitsealasid suurendada, maad metsastada. Pigem on see raadamise teema ja raadamise küsimused need, mis on maailma mastaabis praegu suuremad.

Raiumise kohapealt ma ütleks, et Eestis ei ole midagi hullu. Ma toon ühe näite veel. RMK raiub riigimetsast *circa* 1% aastas. Tihti räägitakse justkui ülivõrdes, nagu meil oleks meeletu lageraie, nii et mitte kuskil enam midagi ei näe ja metsa ei ole. Aga see ei vasta tõele. Tegelikult RMK raiub ühe protsendi aastas. Igaüks võib ise arvutada, kui mitme aastaga on mets uuesti raieküps. Aga arutelud on alati teretulnud, ükskõik kas see MAK on valmis või ei ole või mis aeg meil käes on. Kui on häid ettepanekuid, kuidas teha midagi paremini või teistmoodi, siis Keskkonnaministeerium on alati valmis neid arutama. See ei ole mingi lukus protsess. Ma kutsun alati inimesi üles: kui on ettepanekuid, tulge ja arutame. Selles mõttes ma olen küll veendunud, et te ei saa mind ega Keskkonnaministeeriumit – viimase kaheksa ja poole kuu jooksul – süüdistada selles, et me ei ole valmis suhtlema või teisi kuulama ja arutama.

13:14 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Lõpetan selle küsimuse arutelu.

8. 13:14 Prioriteetid

13:14 Esimees Henn Põlluaas

Järgmine on küsimus nr 8, mille esitab Helmen Kütt ja millele vastab riigihalduse minister Jaak Aab. Palun!

13:15 Helmen Kütt

Lugupeetud eesistuja! Austatud riigihalduse minister! Osaliselt te juba selgitasite headele ametikaaslastele Annely Akkermannile ja Urmas Kruusele vastates riigihalduse ministri tegevusi selle nimel, et elu oleks võimalik üle kogu maa. Mulle oli väga sümpaatne teie põhimõte ja seisukoht, et iga minister peakski oma otsuste ja tegevuste mõttes olema ka n-ö regionaalminister ehk vaatama Eestit tervikuna. Minu küsimus puudutab aga kohalike omavalitsuste ja riigi vahelist selgust haridusvaldkonnas ja sotsiaalvaldkonnas tehtavas. Ei ole kellelegi teadmata, et kui eraldatakse näiteks raha haridustöötajate palgafondi, siis tegelikult lubatud palgatõusu selle rahaga teha ei saa. Aga ma ei ole haridusvaldkonna spetsialist ja seetõttu keskendun sotsiaalvaldkonnale.

Haldusterritoriaalne reform muutis inimeste olukorra mitmes omavalitsuses halvemaks. Ei ole saladus ka see, et elanikkond vananeb ja tihti sõltub sotsiaalteenuste või sotsiaalkaitse tagamine elukohast. See ei ole õige. Ja mul on küsimus teile selles valguses, et Riigikohus langetas 9. detsembril otsuse ühe konkreetse omavalitsuse suhtes, ma mõtlen Narva linna. See otsus puudutas sotsiaalteenuste kättesaadavust ja kohaliku omavalitsuse otsuseid. Tegelik olukord on muret tekitav. Ühest küljest seadus paneb kohustuse. Te ütlesite, et 30% on suurenenud eraldatava raha hulk omavalitsustele. Riik annab omavalitsustele palju ülesandeid, aga mitte alati ei ole see kaetud ressursiga. Mida peavad omavalitsused tegema, et tagada inimeste ootused ja lootused, kui samas on teada, et raha selleks ei piisa?

13:17 Riigihalduse minister Jaak Aab

Aitäh küsimuse eest! Jah, jälle saan öelda, et päevakohane küsimus ja ega ta ei ole tekkinud üleöö. Ma alustan sellest otsast, et täna kommenteerisin seda ERR-i ajakirjanikule, kellel oli sama küsimus. Kui haldusterritoriaalne reform ellu kutsuti, siis ka mina esitasin küsimuse, kuidas me suudame tagada selle, et Eestis ei teki uutes suuremates omavalitsustes uusi ääremaid ja et teenused poleks kogu territooriumil kehvemini kättesaadavad. See on see, millele sa, Helmen, praegu viitasid. Targemini oskan vastata võib-olla natuke hiljem. Meil on töös üks teenustasemete seire projekt, kus on ka sotsiaalteenused. Seal on päris palju indikaatoreid iga teenuse juures. Osa on registri- ja statistikapõhine, aga on ka teatud intervjuud. Me tahaks tulla sellega esimesel poolaastal avalikkuse ette. Omavalitsus ise saab ka hinnata oma teenuste taset. Ega see sada protsenti täpne ei ole, aga näitab vähemalt suunda. Ja natuke üritame võrrelda ka – kuigi sellist andmebaasi kahjuks ei ole – haldusterritoriaalse reformi eelse olukorraga. See on suunatud sellele, et ka omavalitsustel oleks mingi sisend, kuidas pöörata eri valdkondadele tähelepanu.

See õpetajate palga asi – ainult lühidalt ütlen, et tegelikult omavalitsused saavad haridustoetust õpetajate palgaks, kus 20% on see lisavaba: 80% arvestab miinimumpalga tõusu ja 20% on vaba. Paar protsenti jäi vähemaks see vaba osa. Nii see oli, et kindlustada just miinimumpalga tõus, alampalga tõus, mis on kokku lepitud.

Aga mis puudutab sotsiaalteenuseid, siis jah, ka nende Riigikohtu otsuste valguses, millele õiguskantsler on varem viidanud, tema hinnangul kõiki seaduses ette nähtud nõudeid omavalitsused ei täida. Me teame ise ka, et see on väga ebaühtlane. On omavalitsusi, kes on tõsiselt pingutanud selles valdkonnas, ja on omavalitsusi, kes on vähem pingutanud. Eks see tuleb ka seadusest ja selle tõlgendusest, kus see lattu on, mida peab tegema. Kuigi, nii nagu väidab Riigikohus ja ka õiguskantsler, on tegelikult võimalik sealt seadusest välja lugeda, mida peab tegema. Läbirääkimised käivad ja sotsiaalminister on teinud ka ettepaneku kuidagi seda kaardistada, analüüsida ja võib-olla ka teatud rahaliste vahenditega aidata – olgu see pikaajaline hooldus, olgu teised sotsiaalteenused, puuetega inimesed jne. Umbes nii, et riik annab natuke raha ja omavalitsus paneb sinna juurde, nii et see teenus oleks korralikult kaetud. See on natuke nagu lasteaiaõpetajate palga tõstmine.

13:20 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Helmen Kütt, täpsustav küsimus, palun!

13:20 Helmen Kütt

Suur aitäh, hea eesistuja! Lugupeetud minister, aitäh selle vastuse eest! Ma tahan kindlasti öelda, et sina oled hea näide heast poliitikust, kes ei ütle, et küsija on loll. Mul on nüüd küsimus, mis puudutab riigi eelarvestrateegiat. Nimelt, tõenäoliselt juba aprillis-mais algavad need läbirääkimised. Milliste prioriteetidega sina kui riigihalduse minister läbirääkimistele lähed? Järsku on võimalik meid natukene valgustada.

13:20 Riigihalduse minister Jaak Aab

Täna küsimuse eest! Riigi eelarvestrateegia peab seaduse järgi olema kokku lepitud aprilli lõpuks. Eelmine aasta oli erakorraline, kuna toimusid valimised, ja see nihkus ühe kuu võrra edasi. Meil on päris tõsine, ütleme, pusle kokku panna. Kuigi jah, Euroopa Liidust tuleb MFF-i otsus tõenäoliselt, nagu ma ütlesin, teisel poolaastal Saksamaa eesistumise ajal. Eks me võime siin prognoosida või kohvipaksu pealt vaadata, mis sealt lõpuks Eestile tuleb, millistesse valdkondadesse ja millistesse meetmetesse. Aga ma arvan, et n-ö suur pilt on teada. Ja me peamegi siis panema ühele pildile riigieelarve vahendid ja Euroopa Liidu vahendid, kuskil on ka CO₂ vahendid, emissiooni vahendid, mida me saame kasutada, et neid probleeme lahendada.

Kindlasti viin ma prioriteetidena või vähemalt taotlustena valitsuse ette need asjad, mis omavalitsusliitudega läbirääkimisele tulevad. See on igal aastal nii. Meil on pikk läbirääkimiste protokoll, kuhu pannakse kirja taotlused. Eelmisel aastal me õnneks leidsime kokkuleppe, omavalitsused saavad ju ka reaalsusest aru ja viimasel ajal on nende tulubaas tõusnud. Meil jäid teede kohapealt lahkarvamused. Aga ma arvan, nagu sa ka ütlesid, et seekord on aktuaalsed sotsiaalvaldkonna teemad, kus ministeerium koos omavalitsuste delegatsiooniga püstitab mingi taotluse. Kindlasti kaitsen seda.

Muidugi minu enda haldusala on seesama piirkondade võrdsem arendamine ja sinna panustamine, samuti ettevõtete toetamine uute töökohtade loomisel, omavalitsuste koostöö toetamine piirkondade arendamisel ja investeringud ning regionaalprogrammid, mille kohta järgmine küsija kindlasti küsib. Kuidas siis öelda? On tunda veidi optimismi. Ma ei tea, millel see põhineb. Natukene võib-olla teatavatel trendidel, kui me räägime just väljastpoolt Tallinna ja Harjumaad algavast piirkonnast. Nii mõneski keskuses on rändesaldo huvitaval kombel isegi positiivne. Ja ütleme siis ka omavalitsuste võimekus, tõesti, see ei jõudnud ju kohe sinna kohalikku ellu kohale. See rahasüst, mis tulubaasi tõstmisega tuli, oli mõeldud olemasolevate ülesannete täitmiseks, sh sotsiaalteenuste pakkumiseks, abi pakkumiseks. See on päris suur summa ja hakkab nüüd oma mõju avaldama. Ka vajalikud investeringud, sh sotsiaalvaldkonda, hakkavad tulema. See kõik käib väikese viitega. Aga umbes selline on prioriteet. Ma ei saa praegu veel väga täpsetest summadest rääkida, aga eks läbirääkimised seisavad ees.

13:23 Esimees Henn Põlluaas

Hele Everaus, palun!

13:23 Hele Everaus

Austatud eesistuja! Austatud härra minister! Küsin tervishoiuteenuste kohta. Hiljutine OECD raport näitab, et Eesti on üks eessammujaid just tervishoiuteenuste mittekättesaadavuse poolest. See protsent on Euroopa Liidu keskmisest üle 15 korra kõrgem. Ehk teiste sõnadega, nii esmase arstiabi kui ka spetsialiseeritud arstiabi kättesaadavus on kahetsusväärselt kehv. Eriti rõhutatakse maapiirkondades selle probleemi kasvamist arstide ja õdede vähesuse tõttu. Kas ja kuidas olete te sotsiaalministriga otsinud sellele probleemile lahendusi?

13:24 Riigihalduse minister Jaak Aab

Aitäh! Jälle asjakohane küsimus. Neid probleeme me oleme näinud. Kahjuks ka maapiirkonnas see probleem süveneb, lihtsalt väga keeruline on leida perearste, kes läheksid sinna kohapeale, võtaksid nimistu ja töotaksid seal. Asendaja süsteem ei ole ju päris see, mida me perearsti all mõtleme. Eks me peame pingutama. No jalgratast leiutada ei ole vaja. Iseenesest mingi kõva rahakallamine ka kohe ei aita, raha peab efektiivselt kasutama.

Ma olen kunagi natukene uurinud Soome praktikat. Seal on küll teine süsteem – peaaegu kogu tervishoid on omavalitsuste käes, isegi ülikooli kliinikume rahastavad omavalitsused oma tulubaasist. Mis puudutab esmatasandit, siis seal on vahemaad suuremad ja regioonid veel kaugemad, aga Soome on väga tugevasti ajanud regionaalpoliitikat ja tihtipeale see rahaline asi ikka mõjub. Ka seal on omavalitsused perearstide leidmisega hädas. Näiteks Lapimaal maksab perearst tihtipeale kolm korda rohkem kui Helsingis. Nii lihtne see elu ongi. Kui me tahame oma süsteemi kindlustada – ma ei ütle, et Eestis peab kolm korda rohkem maksma, õnneks on meil vahemaad väiksemad –, siis peab mõtlema, kas seda saab teha mingi rahalise süstiga, nimistu suuruse ülevaatamisega. Tuleb kaaluda variante, mis on juba jutuks olnud, võib-olla anda õigus nimistu pidamiseks näiteks maakonnahaiglale. Omavalitsusel see õigus on, aga maaomavalitsused tihtipeale lihtsalt ei käi sellest kompetentsiga üle. Mina arvan, et see küsimus kerkib.

Tean, et arstide liit tegi probleemi olemasolu arvestades huvitava ettepaneku: riigihalduse minister võiks osaleda palgaläbirääkimistel arstide ja õdede töötasu üle. Ma kaalun seda. Kuna see on regionaalne probleem – nagu teisteski valdkondades, kuskil tuleb ikka regionaalpoliitika vastu –, siis ega mul midagi selle vastu ei ole. Ma olen rõõmuga valmis aitama, kui ma saan kuidagi leida probleemile lahendusi.

13:26 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

9. 13:26 Võrdne kohtlemine

13:26 Esimees Henn Põlluaas

Järgmine on küsimus nr 9, mille esitab Heidy Purga ja millele vastab siseminister Mart Helme. Palun!

13:26 Heidy Purga

Täna, hea eesistuja! Lugupeetud minister! Seda teemat jõudis küll juba otsapidi käsitleda hea kolleeg Riina Sikkut, aga minu küsimuse lähenemisnurk on mõnevõrra teistsugune. Raadiosaates "Räägime asjast", mis oli eetris 19. jaanuaril, te võtsite koos Martin Helmega käsitleda Sotsiaalministeeriumi kampaaniat pealkirjaga "Kõik on erinevad, kuid sama palju inimesed". Toon ära mõned teie väljaöeldud tsitaadid sellest mõttevahetusest kampaania teemal. Te ütlesite nii: "Ma ei kahtle absoluutselt, et seda on tehtud meelega. See on ikkagi meile näkku sülitamine ja ausalt öeldes eks meil ole ikka väga sügav okas sellest hinge jäänud. Me oleme selle tegelikult ka selgelt välja öelnud, et me ei saa sellega nõustuda. Kui nemad ütlevad, et meie retoorikaga tuleb neile ühel hetkel piir ette, siis mina ütlen, et meile tuleb ka ühel hetkel piir ette, kui selliste kampaaniatega jätkatakse." Minu küsimus on: millist seisukohta te täpsemalt seda tehes esindasite ning millised on teie plaanid valitsusliikmena edaspidiseks, seda väljaöeldut silmas pidades?

13:28 Siseminister Mart Helme

Aitäh! Seisukoht oli väga selge: me esindasime oma valijate ja oma erakonna seisukohta. Nii lihtne see ongi.

13:28 Esimees Henn Pöllumaa

Heidy Purga, täpsustav küsimus.

13:28 Heidy Purga

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Hea Mart Helme! Kas teie meelest pole puuetega inimesed, teise nahatooniga inimesed, homoseksuaalsed inimesed ja muidu erinevad inimesed siis sama palju inimesed?

13:28 Siseminister Mart Helme

Ma pean tunnistama, et küsimustest on natuke raske aru saada. Teen Riigikogu juhatusel ja kantseleiteenistusel palve, et siia paigaldataks mingisugune väike valjuhääldi. See kaja ja teinekord ka halb diktsioon – mitte küll praegusel juhul – ja mõningatel puhkudel ka vaikne hääl tõesti lihtsalt ei ole alati väga selgelt kosta. Ma sain aru praegu, et küsimus on selles, kas me ei pea siis kõiki võrdseteks. Me peame kõiki inimesi võrdseteks. Me teame seda, et nii Eesti riigi seadused kui ka rahvusvahelised seadused tagavad kõikidele inimestele inimõigused ja kodanikuõigused. Kõik seadused on Eestis olemas. Me ei arva, et peaks tegema mingisuguseid kampaaniaid – nii nagu me ka oma saates rääkisime –, kus tuuakse esile mingisuguseid inimgrupe ja püütakse esitada neid inimesi kui mingisuguseid õnnetukesi. Kõnealusel juhul puudutas Martin Helme ka usklikke, kes oleksid justkui mingid väärakad, keda ühiskonnas ei kohelda võrdsetena. See on sügavalt solvav usklikele inimestele, et neid pannakse kuidagi mingisse väärakate kategooriasse, kelle eest peab hakkama kõnelema nii: andke neile andeks, et nad niisugused on, ja kohelge neid võrdselt mitteusklikega. Ma loodan, et te saate intellektuaalselt asja analüüsides aru, et niisugused kampaaniad on teatud inimestele solvavad ja alandavad ning neid ei peaks sellisel kujul tegema.

13:30 Esimees Henn Pöllumaa

Jürgen Ligi, palun!

13:30 Jürgen Ligi

Aitäh, härra minister! Kas te täpsustaksite, mis täpselt ja kes täpselt teid selle kampaania juures ärritab? Te olete korduvalt rääkinud ärritusest, sensitiivsusest, tundlikkusest, ja nüüd hakkasite rääkima ka väärakatest. Kui vaadata, keda siin kampaanias nende inimgruppidega käsitletakse, siis see küsimus on minu arvates põhjendatud. Öelge, kes on teie meelest väärakas ja kuidas on see seotud selle kampaaniaga.

13:31 Siseminister Mart Helme

No kogu see kampaania on väärastunud mõtteviisist sündinud. Seal on üks lõik, kus mingi võõrpäritolu poiss garderoobist või mingisugusest kohast välja visatakse, ja see on eriti taunitav. Aga kujutame ette,

et üks tavaline eesti poiss visatakse välja. Kas sellega on siis okei või? Siin on kogu filosoofiline lähenemine vääristunud. Meile ei sobi, et niisugust vääristunud filosoofiat on riigi raha eest massiivselt internetis, teles, raadios ja mujal meile sõna otseses mõttes pähemäärimiseks esitatud. Meile see ei sobi. Meile ei sobi niisugune vääristatud ühiskonna kujutamine. Ma arvan, et meil kodanikena ja poliitikutena on seesugusele lähenemisele täielik õigus. Oma vaatekoha esitamisele on meil samuti õigus. Aga ma arvan, et see ei peaks siin saalis üldse mingit suurt tähelepanu pälvima, sest see on ühe erakonna poliitilisest programmist ja seisukohtadest tulenev eneseväljendus.

13:31 Esimees Henn Põlluaas

Täna! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

10. 13:32 Ida-Virumaa tulevik

13:32 Esimees Henn Põlluaas

Oleme jõudnud 10. küsimuseni. Esitaja on Katri Raik ja vastaja riigihalduse minister Jaak Aab. Palun!

13:32 Katri Raik

Hea eesistuja! Hea minister! Me jagame teiega muret Ida-Virumaa tuleviku pärast ja ma tahaksin oma küsimuse alguses tsiteerida kahte kohta määruse ettepanekust õiglase ülemineku fondi asutamiseks. Punkt 10 räägib meetmest ja investeringute liikidest, milleks saab seda meedet kasutada. Tsitaat: "... peaks toetus olema seotud asjaomase tegevuse järkjärgulise lõpetamisega ja tööhõive taseme vastava vähendamisega" ehk põlevkivisektorit tuleks kokku tõmmata. Ning teisalt, artiklis 6 öeldakse: "... asjaomane õiglase ülemineku territoriaalne kava (Pean silmas Ida-Virumaad, kus meil õiglase ülemineku fondi raha saaks kasutada. – K. R.) on kooskõlas asjaomase liikmesriigi riikliku energia- ja kliimakavaga". Ehk Ida-Virumaa vajab vastavat kava, mida teatavasti praegu ei ole. Ajagraafik on üsna nõudlik. Kuidas ja kelle juhtimisel on plaanis see kava välja töötada?

Veel tahaksin juhtida tähelepanu sellele, et põlevkivisektoriga ei ole siiski seotud 100 000 inimest, nagu härra Helme hiljuti ütles, vaid koos perekonnaliikmetega 40 000 inimest. Aga see on siiski väga suur inimeste arv. Tahan ka rõhutada, et me ei räägi 125 miljonist, vaid kui me võtame kokku õiglase ülemineku kõik sambad, mida on kolm, siis koos laenudega me võime rääkida 1,8 miljardist. No arvude maailm teatavasti on keeruline. Aga minu otsene küsimus on see: kes vastutab, kes teeb vastava Ida-Virumaa kava?

13:34 Riigihalduse minister Jaak Aab

Täna küsimuse eest! Iseenesest eks kogu kliimapolitika ja piirkondade areng, majanduse areng, ettevõtluse areng ja keskkonna areng puudutab eri ministreid ja ministeeriume. Küll tunnen mina tõesti erilist vastutust võib-olla sellepärast, et ma olen aastaid seda teemat ajanud. Ma ei taha praegu oma jutuga väga ajalukku minna, aga arvan, et üks viga on tehtud juba aastaid-aastaid tagasi sellega, et on küll vastu võetud Ida-Virumaa tegevuskava, kuhu eri ministeeriumid peavad panustama, ehk siis on vaadatud ette ja arvestatud, et kunagi põlevkivisektor väheneb – see oli ju teada ja on ka praegu teada –, aga kliimapolitiiliste otsuste tõttu on see kõik jõudnud kätte palju kiiremini. See CO₂-ga kauplemise näide on ju selgelt olemas, kus põlevkivist toodetud elekter ei ole enam konkurentsivõimeline. Ausalt öeldes keegi vist ei uskunud, et see kõik nii kiiresti käib. Aga kui vaadata laiemat tausta, siis sinna tulevad roheinvesteeringud jms juurde. Ida-Virumaa tegevuskava, mida me valitsuskabinetis alles hiljuti pikendasime, sisaldab tegevusi, mis on suunatud töökohtade mitmekesistamisele, ettevõtluse ajakohastamisele ja tööturukoolitustele. Me teame ka, et Ida-Virumaale panustatakse rohkem, näiteks tööstusparkide infrastruktuuri toetati seal 20 miljoniga ehk ühe kolmandikuga, sest üle Eesti on see 60 miljonit. Toon näiteks ka transiiteid. Nii et on tehtud ka prioriseerimist. Kas seda on piisavalt tehtud? Minu hinnangul mitte. Ma leian, et seda oleks pidanud tegema varem ja suuremas matus, et me ei oleks jälle selle probleemi ees, millest lehest loeme, et kohe jääb terve hunnik inimesi töötuks. Eks me oleme midagi ju teinud, näiteks tööstusparkides on loodud nelja aasta jooksul umbes 600 töökohta. Kui palju siis energiasektorist ja põlevkivitööstussektorist on vabanenud? No vist veidi rohkem. Nii et tegevused käivad. Õiglase ülemineku fondi kohta ma loodan, et sa küsid edasi, siis ma

saan vastata rohkem. Eks see on esialgne ettepanek. Jah, ka mina olen tähelepanu juhtinud, et see pole ainult 125 miljonit. Teised instrumendid võivad olla küll suunatud ka teiste energiavormide arendamiseks, millest on räägitud, küll tuulikutele kaablite vedamine jms, mis puudutavad ka muid Eesti piirkondi. Aga 125 miljonit, pluss muude struktuurifondide täiendus, pluss omaosalus – esialgse ettepaneku põhjal, kas nii otsustatakse, seda ma ei tea – tähendab päris tugevat süsti. Me oleme neid tegevusi alustanud. On ka Ida-Virumaa spetsiaalne programm, millega me toetame tehnoloogia arengut, õpetame ettevõtteid, toetame tööstusinvesteeringuid – kõrgema palgaga, isegi mitte keskmise palgaga –, *start-up*'e jne. Nii et on selline mitmekesistamine, samuti mainekujundus ja kultuurisündmused. Nüüd tekib meil tõenäoliselt võimalus panustada sinna veel rohkem ja tuua ka uusi meetmeid juurde.

13:37 Esimees Henn Põlluaas

Katri Raik, täpsustav küsimus, palun!

13:37 Katri Raik

Äitäh vastuse eest! Ma juhin veel kord tähelepanu artikli 6 punktile 1. Ma saan aru, et sul ei ole seda siin käepärast, aga mul on. See ütleb väga selgelt, et meil on vaja õiglase ülemineku territoriaalset kava. Minu paremate arusaamiste järgi on meil vaja siiski ühte uut selgepiirilist dokumenti. Ja minu täpsustav küsimus on seotud sellega, kuidas kaasatakse kohalikud inimesed. Me teame, et Ida-Virumaalt lahkumine aasta-aastalt pigem kasvab. Inimesed otsivad tööd Tallinnas, sest nad saavad aru, et põlevkivisektor tõmbub koomale. Targemad lahkuvad kohe. Mõnel on suuremad laenud ja uhkemad autod. Milline on plaan inimestele õiglase ülemineku seletamiseks? Seda tuleb teha, nagu me mõlemad hästi teame, eesti ja vene keeles. Segadus ja peataolek on väga suur, aga see ei ole kindlasti Eesti riigi ega kellegi meie huvides.

13:38 Riigihalduse minister Jaak Aab

Jah, ma nüüd täpsustan siis natuke veel. Üks tingimus on kindlasti see, et fossiilkütustest toodetud energiast tuleb mingil üleminekuperioodil väljuda. Keegi ei oska öelda, milline see üleminekuperiood täpselt on, seda ei ole ju kuskil ette kirjutatud. Kui kiiresti me peame elektri tootmist põlevkivist vähendama? Ma ei tea, neid tingimusi pole kuskil öeldud. Jah, üldpõhimõte ja suund on paigas. Siin on vahel põlevkiviõlist rääkides joonistatud nagu mingit tonti, aga võib-olla on see siiski üks võimalus üleminekuperioodil. Ma küll ei tea, millises mahus, milliste investeeringutega, seda ei ole keegi otsustanud. On vaja väga palju rohkem informatsiooni.

Mis puudutab õiglase ülemineku kava, siis ma arvan, et selles tuleb paljusid asju täiendada. Aga nendes tegevustes, mis me oleme teinud, ongi kokku lepitud laiapõhjaliselt. Ka Ida-Virumaa programmi tegevus – me ei saanud teha kõike, mida me tahtsime, aga selle, mis me tegime, me valisime välja kohalike ettepanekute baasil. Kindlasti me kaasame. Minu haldusalas ei ole olnud ühtegi protsessi, kus ma laiapõhjaliselt poleks kaasanud vastavat piirkonda, omavalitsusi ja ettevõtjaid. Käin seal tihti ja olen asjadega väga hästi kursis. Nii et kindlasti arvestame ja see programm tuleb koostada, aga ettepanek tuli alles eelmisel nädalal. Me ei ole veel kõike jõudnud. Kindlasti tahame teada ka täpsemaid tingimusi, siis saame programmi koostada. Jah, tõenäoliselt tuleb hakata seda tegema lähiajal – ma jään vastuse võlgu, millal täpselt –, aga meil on vaja rohkem informatsiooni selle fondi kohta. Ka riikide tasandil, ECOFIN-i tasandil peavad tulema kokkulepped. See on esialgu Euroopa Komisjoni ettepanek, mis ei tähenda veel seda, et täpselt niimoodi kokku lepitakse. Palju vaidlusi seisab veel ees, sest mõned riigid on mures, et see vähendab teiste fondide mahtu päris tõsiselt. Nii et kokkulepet veel ei ole. Jah, selles suunas kindlasti tuleb see asi, ma olen täiesti veendunud, et tuleb, ja väga hea, et tuleb. Me saamegi teha sellele piirkonnale, mis muidu oleks nagunii vaikselt üle läinud, halbade tagajärgedega, üleminekut niimoodi, et võimalikult palju vähendada negatiivseid mõjusid ja võimendada positiivseid mõjusid. Ma arvan, et see on võimalus. Ma olen alati öelnud, et Ida-Virumaa on potentsiaal, võimalus, mitte probleem, ja rõhutan seda veel kord.

13:41 Esimees Henn Põlluaas

Keit Pentus-Rosimannus, palun!

13:41 Keit Pentus-Rosimannus

Aitäh! Küsin tõukuvalt teie viimasest vastusest ja sellest, et valitsusel ei ole informatsiooni näiteks fossiilsetest kütustest väljumise võimaliku aja kohta ja nende trendide kohta. On teada, et OECD, Maailmapank, IMF, Maailma Majandusfoorum, Euroopa Energiaagentuur ja veel mitmed tipptasemel teadust koondavad institutsioonid on teinud sellekohaseid analüüse juba aastaid. Need on kõik olemas. Mu küsimus on, kas valitsusele ei ole neid tutvustatud. Või kuidas saab olla nii, et te ütlete ikka veel, et seda informatsiooni ei ole olemas? See on täiesti saadaval olev teave ja kindlasti peaks see informatsioon olema ka valitsuses. Ja lõpetuseks lihtsalt üks kommentaar. Ma nõustun väga sellega, et ei ole mitte mingit põhjust seda hüpet, mis tuleb läbi teha Ida-Virumaal, aga ka Eestil tervikuna, kirjeldada tohutu suure draamana. See on Eestile pööraselt suur võimalus, millega me saaksime uuesti viia oma riigi täiesti uuele tasemele, nii nagu tegime kunagi digiiriigiga. See on väga suur võimalus, kui me seda kasutada oskame ega lase sellel jälle kuidagi näppude vahelt maha libiseda.

13:42 Riigihalduse minister Jaak Aab

Jah, tänan viidete eest! Muidugi, neid stsenaariume on läbi mängitud ja seda, kuidas ei ole jätkusuutlik fossiilsetest kütustest energiat toota, on eri organisatsioonid öelnud, ma mõnan. Aga ma rääkisin ennist õiglase ülemineku fondist, mis on Euroopa Komisjoni ettepanek. Lihtsalt CO₂ hind ja kõik see sunnib meid juba minema sennapoole, kogu turg läheb selles suunas. Samas, me ei tea täpselt Euroopa Komisjoni tingimusi. Tõenäoliselt on läbirääkimiste teema, kui palju ja kui pika aja jooksul me peame fossiilkütust vähendama. See on see põhiline. Ja muidugi siis me peame ka ratsionaalselt ja loogiliselt läbi mõtlema need meetmed, mida me sinna asemele paneme. Loomes uusi töökohti, sellega me tõesti tegeleme, aga liiga tagasihoidlikult, võiks teha paremini ja rohkem. Selle kõigega me tasakaalustame seda teist protsessi. Peab otsustama, kui palju sinna vahendeid panna ja mis tegevusi teha. Jah, kindlasti ma arvan, et üks surve, mis võib olla Ida-Virumaale positiivne, on võimalus saada päris tõsist toetust laenudena – sellest räägibki Euroopa Komisjon – uue ettevõtlustehnoloogia rakendamisel. Siis me saaksime just nimelt seal piirkonnas – ma ei tea, mis asi see siis on, äkki *start-up*-piirkond, ehkki seal ei pea olema kõik *start-up*'id – rakendada uuel tehnoloogial põhinevat ja tulevikku suunatud ettevõtlust. See võimalus on täiesti olemas. Meil on seal inimressurss ja me saame kasutada suurt ressursi ka nende inimeste ümberõpetamiseks ja koolitamiseks – minu teada on ka haridusse vahendid ette nähtud. See on väga suur võimalus ja kindlasti me üritame võtta sellest maksimumi.

13:44 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

11. 13:44 Apteegireform

13:44 Esimees Henn Põlluaas

Järgmine on küsimus nr 11, mille esitab Jüri Jaanson ja millele vastab siseminister Mart Helme. Palun!

13:44 Jüri Jaanson

Aitäh! Austatud siseminister peaministri ülesannetes! Apteegireformi teemal on viimasel ajal valitsusele esitatud mitu pöördumist ja muret tekitavalt kiiresti läheneb reformi jõustumise kuupäev, aga selgeid vastuseid ei ole siiamaani. Reformi väljatöötamisel kehtestati sellele viieaastane üleminekuperiood, millest praeguseks on järele jäänud vaid mõned nädalad. See tähendab, et ravimiseaduse muudatuste suhtes peaks ammu olema selgus majas ja osapooled peaksid tegelema reformi ettevalmistustega. Selle asemel esitasid aga koalitsioonierakonnad eelmise aasta lõpus reformide tagasipööramiseks oma eelnõu ja pärast selle väljahäätamist ütles peaminister Jüri Ratas, et sellest hääletusest tuleks ka väga palju juhinduda. Teisalt, Vabariigi Valitsuse 16. jaanuari istungi kommenteeritud päevakorras tuuakse ravimiseaduse eelnõu 127 mittetoetamise põhjenduseks, et valitsus arutab lähiajal ministeeriumi enda esitatud ettepanekuid ravimiseaduse muutmiseks, sh ettepanekuid haiglaapteekide õiguste laiendamiseks. Siit taaskordne küsimus: millised on siis valitsuse plaanid apteegireformi valutuks jõustamiseks ja millal valitsus oma plaane arutab?

13:46 Siseminister Mart Helme

Aitäh! Põhimõtteliselt te ise juba vastasite: lähemal ajal. Lähemal ajal arutame. Tööpoolest, tunnistame, et praegu valitsuses sel teemal konsensus puudub. Kuidas edasi minna? On olemas Sotsiaalministeeriumi üks võimalik arengukava, üks eelnõu, mis näeb ette etapilist üleminekut ajapikendustega. Kas see leiab toetust? Hetkel ma ei saa öelda, et leiab, aga ma ei saa öelda ka, et ei leia. Me peame selles suhtes jõudma valitsuses selgele seisukohale lähemal ajal, nagu te isegi ütlesite. Loomulikult tuleb ka Riigikogus leida kokkulepe või mittekokkulepe, mis vormistatakse saalis lõpphääletusel – kui vaja, esitatakse vastav eelnõu. Ma ütleksin, et praegu on olukord mõnevõrra selgusetu, aga selgus saabub õige pea. Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna esimehena ma võin öelda, et meid see olukord ei rahulda. Me ei saa olla käed rüpes pealtvaatajatena nõus sellega, et aprilli 2. või 3. kuupäevast – kuidas need nädalapäevad seal täpselt kukuvad, ma ei tea peast – võib potentsiaalselt olla olukord, kus üle Eesti hakatakse sulgema sadu apteek, eriti maapiirkondades. Me ei saa olla sellega nõus. Seetõttu on meil valitsuses väga suur huvi saavutada lõppkokkuvõttes selles küsimuses konsensus ühiste sammude astumiseks.

13:48 Esimees Henn Põlluaas

Jüri Jaanson, täpsustav küsimus, palun!

13:48 Jüri Jaanson

Austatud siseminister! Ma juhiks teie tähelepanu sellele, et reformi jõustumiseni on jäänud kaks kuud ja sellest Riigikogu töönädalaid on ainult seitse. Nii et kui mingid muudatused peaksid Riigikogust läbi käima, siis aeg on tegelikult väga kriitiline. Lõppude lõpuks on üleminekuks aega olnud viis aastat. See, et nüüd kaks kuud enne reformi rakendumist ei ole valitsusel seisukohta ega sisulist tegevuskava, on tegelikult vastutustundetu ja võiks öelda, et võimalike abivajajate suhtes andestamatu. Praegu on olukord ju hoopis selline, et turuosalisel viimases lõpus mõned nädalad enne reformi vastasrinnetel. Samas, päris paljudes kohtades, ligi 30 kohas üle riigi võib tegelikult juhtuda selline olukord, et apteegiteenus ei ole peale reformi jõustumist üldse kättesaadav või on väga puudulikult kättesaadav. Nii et minu meelest te peaksite suutma väga konkreetselt välja öelda need kuupäevad, vähemalt valitsuse istungi aja või mingisuguse tegevuskava, mis siis ikkagi edasi saab. Nagu ma ütlesin, on ainult seitse Riigikogu töönädalat, mis lähevad väga-väga kiiresti.

13:50 Siseminister Mart Helme

Aitäh! Jaa, ma olen täiesti nõus teie seisukohaga. Täna hommikul vaatasime fraktsiooni juhtide ja mõne liikmega kalendrit ning tegime ristikesi kuupäevade juurde, millal miski asi võiks või peaks toimuma. Meil on täpne ajagraafik olemas, silma ees, ja me arvestame sellega. Oleme nagu teiegi mures, et apteegid võivad kinni minna, ja see on olukord, millega me ei saa käed rüpes istudes leppida.

13:50 Esimees Henn Põlluaas

Urmas Kruuse, palun!

13:50 Urmas Kruuse

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Lugupeetud minister! Te väljendasite ka praegu küsimustele vastates muret selle üle, et apteegid võivad kinni minna ehk need tuleb sulgeda, kuna nad ei täida seadust. Aga minu teada on Tanel Kiik teinud nii avalikkusele kui ka teile koalitsioonis ettepanekuid, mis puudutavad etapiviisilist üleminekut ning mis võiks ja peaks seda riski pehmendama, lähtuvalt sellest, millises regioonis suudetakse kompenseerida kas apteekide kinnimine või nende ajutine kinnimine ja ajutiste lahenduste leidmine kuni selle hetkeni, kui proviisorid peaksid suutma selle taas avada. See peaks olema praegu kehtiva seaduse mõte. Minu küsimuse esimene pool on see: miks koalitsioon ei ole seda ideed heaks kiitnud? Teiseks, kogu selle debati käigus on tõstatatud selline küsimus, et proviisorapteegid võiksid tegeleda rohkem sisuga, sest proviisoritel on oma kutse- ja ametieetika, neile on koolis antud haridus ja haritus. Nüüd võrreldakse ja vastandatakse neid ühiskonnas võimalike ketiapteekidega. Mis te arvate, kuidas aitas ketiapteekide ootamatu sulgemine kaasa sellise kuvandi välistamisele või eitusele?

13:52 Siseminister Mart Helme

Ma pean tunnistama, et ma ei ole apteegireformi arutelu töörühmas meie erakonna esindajana olnud, seetõttu ei ole paljud nüansid ega nende omavahelised seosed ja tagamaad mulle väga selged. Aga ma tahan veel kord rõhutada, et meie erakond on selgel seisukohal: me ei saa olla nõus sellega, et apteegid võivad minna massiliselt üle Eesti kinni, eriti maapiirkondades. Ja kui me ei saavuta koalitsioonipartneritega kokkulepet, siis meil tuleb langetada otsus, kuidas meie erakond selles olukorras edasisi samme astub. Rohkem ma praegu ei kommenteeri, sest ma loodan, et meil õnnestub koalitsioonipartneritega leida mingi kompromisslahendus.

13:53 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Lõpetan selle küsimuse arutelu.

12. 13:53 Regionaalsed investeeringud

13:53 Esimees Henn Põlluaas

Järgmine küsimus, nr 12, esitab Urve Tiidus ja vastab riigihalduse minister Jaak Aab. Palun!

13:53 Urve Tiidus

Aitäh, lugupeetud minister! Te olete küll regionaalteemadel täna juba mitmel korral vastanud, aga mul on veel lisaks küsimusi. Kohalikul omavalitsusel on oluline finantsiline, korralduslik ja ka vaimne roll, et regionaalseid erinevusi tasandada. Seadusega on riigi ja kohaliku omavalitsuse kohustused ja vastutus jagatud, vastavalt sellele ka eelarvelised vahendid. Te olete üsna konkreetset rääkinud, et tahate rahalt, mis tuleb riigilt omavalitsusele igasuguste erinevate siltidega, need sildid maha võtta. Sisuliselt tähendab see ju kohaliku omavalitsuse autonoomia suurendamist. Kas teil on võimalik tuua mõni konkreetne näide selle soovi ilmetamiseks? Kas on mõni näide selle kohta, mis vähendaks regionaalseid erinevusi sellega, et omavalitsusel on autonoomia suurem?

13:54 Riigihalduse minister Jaak Aab

Tänan! Väga aktuaalne küsimus. Kasutan võimalust ja ütlen, et ma just praegu korraks lappasin nutitefonis ja vaatasin, kas üks uudis on ka kuskile jõudnud. Ei ole. No ajakirjandust huvitavad tänapäeval skandaalsemad teemad. Aga täna kuulutasime välja regionaalmaasikate noppimise. Ka teile teadmiseks ja ettepanekute tegemiseks: regionaalmaasika auhind antakse headele inimestele, organisatsioonidele, küladele, kohalikele omavalitsustele, kes on maapiirkonnas – see puudutab väga suurt piirkonda, mitte ainult külaelu – teinud häid tegusid, algatanud uusi algatusi, pakkunud töökohti jne. Selline noppimine. Ilm on küll selline, et võib-olla saaks ka päris maasikaid noppida, aga seekord on need regionaalmaasikad. See on seitsmendat aastat. Ma vaatan siin Siimule otsa – tema on sedasama asja teinud. Veebruari lõpus antakse need auhinnad kätte, nii et ootan ka teilt ettepankuid. Mis puudutab investeeringuid, siis jah, me tahaksime näha omavalitsuse rolli rohkem arendajana seal maakonnas. Nagu ma olen öelnud, me oleme nii rahalise kui ka muu ressursiga omavalitsusi natukene toetanud. Mis puudutab siltide mahavõtmist, siis ma olen seda teemat siin ajanud päris pikalt, vähemalt paar aastat, ka eelmine kord ministripositsioonil olles. Me oleme jõudnud teatud asjades üleminekuteni. Näiteks asendushooldus ehk lastekodud, mis olid maavalitsuste kaudu rahastatud, on nüüd läinud omavalitsustele. Praegu käib see küll toetusfondi kaudu, aga ma usun, et see raha jõuab lähiajal tulubaasi. Ehk iga omavalitsus saab siis seda teenust ise korraldada ja otsustada, nii et talle ei ole ette kirjutatud väga karme reegleid. Me oleme andnud väiksemad keskkonnakorraldust puudutavad summad üle tulubaasi. Toetusfondi on liikunud hariduslike erivajadustega laste koolide toetamine, mis on läinud omavalitsustele. Teemasid on palju. Me oleme ühe väga raske valiku ees, mis esialgu ei ole leidnud kokkulepet, nimelt sooviksime haridustoetuselt sildid maha võtta. Seal on aga mitu muud probleemi juures, näiteks õpetajad ei taha loobuda läbirääkimisest riigi ja ministeeriumiga miinimumpalkade üle. Tegelikult me oleme seda teemat pikalt arutanud ka omavalitsuste liiduga. Kui see kunagi tuleb, siis tõenäoliselt peabki läbirääkija olema omavalitsus. Küll aga peavad omavalitsus ja riik kokku leppima rahastamise pikaajalise perspektiivi. Kindlasti tahaks mina liikuda nende asjadega kiiremini, kui see õnnestub, aga teema on endiselt üleval, me räägime läbi omavalitsuste liiduga ja ministeeriumidega samuti.

13:57 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Kell on juba niikaugel, et kui Urve Tiidus esitab täpsustava küsimuse kahe lausega ja minister jõuab kahe lausega vastata, siis on aeg läbi. Palun, Urve Tiidus!

13:57 Urve Tiidus

Lugupeetud juhataja! Lugupeetud minister! Ühes varasemas vastuses mainisite seda, et te viisite kabinetti ühe, ma saan aru, eelnõu materjalid, mis puudutavad siis sellist asja nagu ettevõtjatele laenu garanteerimine ja eluaseme ostmise laenu garanteerimine kaugemates regioonides inimestele. Mida see kabinetti saatmine tähendab? Mis ajal see info võiks mingit konkreetsemat kuju võtta?

13:57 Riigihalduse minister Jaak Aab

Aitäh küsimuse eest! Ma ei ole oma arust öelnud, et ma olen saatnud. See on töös. Eile kohtusin MES-i ja KredExiga ja mitme ministriga. Me oleme päris tõsist tööd teinud. Veebruaris peaks jõudma. Ja siis saavad vastavad meetmed ka avalikuks.

13:58 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Ma tänan kõiki küsijaid ja tänan ministreid vastuste eest. Infotund on lõppenud.